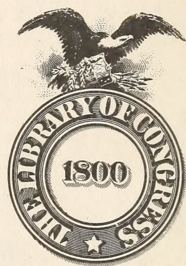

THE LIBRARY OF CONGRESS
1800

Číslo 54.
121.
Nove knihi

Lutr,

gak stál

pro wjru a cjrkew katolickau.

Wypracowal

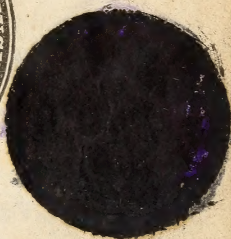
Pantaleon Neumann,

kaplan w Záboři,

diéceze Králowé-Hradecké, spoluzakladatel Dědictwj Swatojanského,

aud Gednoty katolické w Praze.

Nákladem Dědictwj Swatojanského.

Pro rok 1850. Čjslo XXV.

Cena 8 kr. na střjbře.

W Praze 1850.

Tiskem Bedřicha Rohljčka w Karlowě ulici č. 188.

Zwlásstě k dostánj w cjs. kr. dwornjm kněhkupectwj Bedř. Crednera a Kleinbuba na Staroměstském náměstj č. 548, a we wssech kněhkupectwjch.

6
Copy___

Předmluwa.

Podiwně dogjmá čtenáře Lutrowých spisů, když widj, gak geg brzo tichá mysl wed[illegible] brzo prudká wássen gak gjm zmjtá. Lutr, t[illegible] myslj weden, na wysost chwálj wjru a cjrkew katolickau: wássnj zmjtán podle gi tupj. Byltě žiwý odpor! Proto se mi owssem může namjtnauti, že ten, kdo si odporuge, sám že nenj wěrohoden a swědectwj geho že nemá žádné ceny. Naproti tomu lze také twrditi, že chwalným swědectwjm auhlawnjho zgewného nepřjtele se má též dopřjti sluchu a že wýlew tiché, pokogné, powážliwé mysli wětssj dů-

wěry zasluhuge, než wýraz prudké, baurliwé, nerozwážliwé wássně. Čta Lutrowy spisy, kolikrát gsem se podiwil tomu, co krásného o katolictwu wyznal. Z takowýchto geho wýroků, a na základě Jungowých rozmluw (Tolerante Unterhaltungen zweier Lutheraner über die katholische Religion) možno mi bylo, složiti knížečku: „Lutr, gak schwaluge wjru a cjrkew katolickau,“ giž tu swatojanskému dědictwj co geho spoluzakladatel podáwám.

Neumann.

Přjstup.

Bylot to 1. Listopadu l. p. 18**. Luteráni w osadě N. slawili tento den službami božjmi. Wykládage slowa Pawlowa: „Wsseho zkussugte, a což dobrého gest, toho se držte“ (I. Tes. 5, 20.) welebil pastor gegich Martina Lutra co zmužilého badatele, wyznawače a obrance prawdy Božj.

Zástup shromážděný se giž ubjral domů; poslednj odcházel ze swatyně letitý Bohomil s hlawau sklopenau k zemi, do hlubokých myssének zabrán. Byl to muž dle gména swého oprawdu nábožný, který též wssecko rád skaumal, aby se dobrého přidržeti mohl. A gsa také zámožný, zaopatřil si welikým nákladem Lutrowy spisy a pilně w nich čjtal. Čjtage pozorowal, že si Lutr přečasto a těžce odporuge, a z toho saudil, že w něm prawdy nenj, a proto ho nemile dogala ta dnessnj chwalořeč kazatelowa.

W tom k němu wessel wěrný geho saused Blahoslaw, wolage: „Zdráw buď, Bohomile

no, gak?" — ale pohledna mu do očj, prawil: „Proč gsi tak smuten? Dnes máš býti wesel, dnes se máme radowati wssickni, neboť swětjme dnes slawnost reformačnj."

Wážně mu odpowjdá Bohomil: „Co tě radostj naplňuge, naplňuge mne žalostj; musjm se ti přiznati, že w reformacj Lutrowě blaha newidjm."

Dj Blahoslaw: „Tak! to slyssjm z úst twých poneyprw! Ale, tys byl dnes w kostele? Wjš tedy, co kázal náš panáček!"

„Wjm," odpowěděl Bohomil, „že náš p. pastor welice Lutra chwálil; ale wjm také, že tak činiti musel: neboť s luteránstwem buď stogj, buď padne obžiwa geho."

„Dle twého uznánj by tedy Lutr chwály nezasluhowal?" ptal se Blahoslaw.

„Alespoň ne tak weliké," prawil Bohomil. „Wěř, přjteli, když chwalořeč kazatelowa w ussjch mých zněla, ozýwal se w srdci mém Lutrůw nářek: „Gsi ty gediný maudrý? chybugj wssickni? a měli-by tak dlauhý čas (1500 let) giž blauditi? což kdybys ty sám blaudil? kdybys tak weliké množstwj do bludu uwedl? kdybys byl přjčinau zatracenj gegich?" *)

„Snad nemyslјš," táže se Blahoslaw, „žeby Lutr prawdu nebyl mluwil? žebychom my blaudili we wěcech wjry?"

---

*) We spisu: Vom Mißbrauch der Meßen Martinus Luther.

„Ty gſi řekl,“ dj Bohomil, „a gá potwrzugi, že ſkutečně blaudjme we wěcech wjry, an nám buď Lutr prawdu nemluwil, anebo nám gi nemluwj naſſi paſtorowé.“

„Ne,“ rozkřikl ſe Blahoſlaw, „ač ſi tě, Bohomile, welice wážjm, to ti na pauhé ſlowo wěřiti nemohu.“

„Gá ani nechci,“ odwece Bohomil, „abys mi na pauhé ſlowo mé wěřil; myſljm ale, že mi uwěřjš, když tě přeſwědčjm wlaſtnjm ſlowem Luterowým.“

„To ti uwěřjm milerád,“ ubezpečowal Blahoſlaw, „ale,“ doložil s úſměchem, „newjm, gak takowého cos dokážeš.“

„Welmi ſnadno,“ řekl Bohomil, „a ſice ze ſpiſů Lutrowých. Podjwey ſe, tu gſau; z hlawnjho měſta gſem ge minulý týhoden přiwezl.“

„J ukaž mi ge, proſjm“ zwolal Blahoſlaw.

„Ay, ſkutečně! tu 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. djl ſebraných ſpiſů geho — tu geho domácj poſtila — tu geho poſtila koſtelnj — tu i geho ſtolnj rozmluwy. A wſſecko, gak widjm, ſtará gſau wydánj od r. 1530. až do r. 1572.“

„Ano, ſtará wydánj,“ doložil Bohomil, „a na totě hned z počátku činjm pozorna, neboť že Lutr ſwau reformacj začal l. P. 1517, ge ti wědomo.“

„L. p. 1517 a ſice ten wečjr před 1. Liſtopádem, před wſſemi Swatými, to ge mi powědomo,“ dj Blahoſlaw, „a gſem tomu powdě-

čen, že knihy Lutrowy máš a že k utwrzenj swému z pramene budu moci wážiti; nebo mám za to, že mně ge půgčjš, Bohomile."

„I owſſem, že bych ti ge půgčil," wece Bohomil, „ale myſljm ſi, že lépe učinjme, budem-li ge k přeſwědčenj ſwému čjtati a rozebjrati ſpolečně. Ty mně, gá tobě to ono wyložjme, a že s pomocj Božj s prawdau ſe nemineme, daufám ſilně. Scházegme ſe w neděli po ſlužbách Božjch, a abychom knihy wždy měli při ruce, a nemuſeli ge přenáſſeti ze ſtawenj do ſtawenj, přigď raděgi ty ke mně; těžek mi nebudeš, ale wždy ſrdečně wjtán. Gſili ſrozuměn, podey mi ſwau prawici."

„Tu gi máš s mým ſlowem, že dáli Bůh zdrawj, přjſſtj neděli, a každau neděli, mne budeš mjti u ſebe. Zatjm buď s Bohem!"

Rozmluwa I.

Blahoslaw. Dobrý den, Bohomile. Ani gsem se neděle dočkati nemohl, tak taužjm po nassich rozmluwách.

Bohomil. I gá taužjm po náboženském přeswědčenj; rci ale, o čem má gednati prwnj rozmluwa nasse?

Blahoslaw. Myslil bych, abychom gednali o řjmské cjrkwi; gak wjš, o této společnosti křesťanů pod řjmským papežem mluwil práwě dnes dwogictihodný náš panáček.

Bohomil. Máš dobře, budeme gednati neydřjw o řjmské cjrkwi, čili, gak ginák sluge, o cjrkwi křesťansko-katolické, poněwadž w nj Lutr se narodil, byl wychowán a žil dlauho — z nj také wyssel, neboť kromě nj nestálo tenkrát w Europě giné. Náš p. pastor o nj dnes owssem mluwil, ale tak nessetrně; a gá se ti musjm přiznati, že se mi neljbila dnessnj řeč geho, nebylo w geho slowjch ani lásky, ani prawdy.

Blahoslaw. A mluwil Lutr o řjmské cjrkwi ginak? Neuwáděl náš p. pastor práwě geho slowa? Pamatugi si ge posud. „A ta“ „ubohá cjrkew Kristowa,“ prawil Lutr, „stala“ „se oprawdowau newěstkau! Před reformacj“ „byla temnostmi zahalena a w newědomost po=“ „hřjžena, tak že newěděl žádný člowěk řjci, coby“ „byl Bůh, co Kristus, co wjra, co dobrý skutek,“ „co nebe, co země, co peklo. Učenjm o postu,“ „o kápjch, o mssjch, a rozličným podánjm spau=“ „tal Řjm swědomj člowěčstwa.“ *) Tak Lutr.

Bohomil. O, takowých útoků Lutrowých na cjrkew a papeže bych ti mohl podati wjce. A bys nemyslil, že bych ge snad teskliwě před tebau ukrýwal, powjm ti, cos ani z úst p. pastorowých neslyssel. „Kdybych byl“ „cjsařem,“ prawil Lutr, „wědělbych, co učiniti.“ „Gá bych papeže, kardinaly a wssecku gegich“ „čeleď sebral a swázal, a ne dále než 3 mjle cesty“ „od Řjma k Ostii bych ge dowlekl. Tu gest wo=“ „dička, latináři gj řjkagj moře tyrhenské (toskán=“ „ské), stkwostná to lázeň proti morowinám, ná=“ „kazům a neduhům geho swatosti, kardinalů a“ „stolice papežské. Do té bych si ge řádně posa=“ „dil a ge kaupal. A kdyby se wody báli, gelikož“ „se obyčegně lidé posedlj a bázliwj wody sstjtj,“ „dal bych gim s sebau, aby neutonuli, tu gegich“ „skálu, na njž swau cjrkew založili, i kljče ge=“ „gich, aby mohli wázati a rozwázati, co gest na“

*) Tisch=Reden.

„nebi i na zemi a tak tedy i wodě rozkazowati,“
„gakby se gim ljbilo; k tomu bych přidal pastýř=“
„skau berlu a kyg, aby wodu do twáře biti, až“
„by gj z úst a nosu krew tekla; posléz i swau“
„pastwinu musiliby mjti s sebau, nápog w kau=“
„peli občerstwugjcj a kagicný, i tu bych gim ge=“
„gich dekrety a dekretaly, extrawağanty, bully“
„a odpustky a wssecky gegich máslowé, sý=“
„rowé a mlékowé epiſſtoly na hrdlo zawěsil,“
„aby wssude byli bezpečni. Oč, kdybych ge tak“
„půl hodinky léčil w kaupeli té, žeby z nich“
„spadly wssecky morowiny, nákazy a neduhy“
„gegich? Za to stogjm, a mého Krista Pána“
„beru za swědka.“ *) Tak Lutr.

Blahoslaw. Ha, ha, krásnau kaupel by tu připrawil náš Lutr Řjmským!

Bohomil. A co saudjš o tomto mjstu? Lutr si stěžuge: „Ani modliti se nemohu, mu=“
„sjm při modlenj kljti. Řeknuli: „Poswěť se“
„gméno twé,“ musjm řjci: prokleto, zatra=“
„ceno; zhanobeno budiž gmeno papežencůw!“
„Řeknuli: „Přigď králowstwj twé,“ musjm“
„řjci: prokleto, zatraceno, zničeno budiž pa=“
„pežstwj! Řeknuli: „Buď wůle twá,“ mu=“
„sjm řjci: prokleto, zatraceno, zmařeno budiž“
„každé usmýſſlenj a počjnánj papežské! Sku=“
„tečně, tak se modljm každý den ústně a wnitř“

*) We spisu: Das Pabstthum vom Teufel gestiftet.

„bez přestánj. A předce dobré, tiché, mjrné,“ „laskawé, křesťanské gest srdce mé ke každému.“ *)

Blahoslaw. Owssem papežence měl Lutr w žaludku, giné lidi chowal w srdci.

Bohomil. Nech žertu, a powěz mi, můžešli takowéto wýpady chwáliti? snássjli se takowá řeč s duchem křesťanstwa, který gest duch pokoge a lásky? nemusj ti na mysl přigjti, že ho žene záſſť, nenáwist a msta?

Blahoslaw. Alespoň wássnj zmjtanj lidé tak newrážně a baukliwě mluwj.

Bohomil. A gak, kdyby někdo o gedné wěci dnes mluwil tisse a mjrně, zegtra by o též wěci mluwil wássniwě a baukliwě a pozegtřj by mluwil o tétéž wěci opět tisse a mjrně, w kterém to přjpadu by mluwil dle srdce twého?

Blahoslaw. Abych ti opět upřjmně odpowěděl, tenkráte, když si počjnal tisse a mjrně.

Bohomil. Wjšli tedy co, otewři prwnj swazek z Lutrowých spisů, a čti, což na listu 166 stogj.

Blahoslaw. Snad nechceš na swědectwj pro řjmskau cjrkew uwáděti Lutra?

Bohomil. A proč ne, když takowé swědectwj wydáwá? Otewři gen a čti; wěz, že tu Lutr řjmskau cjrkew chwálj, a milau Božj gi gmenuge.

---

*) Tom. IX. Wittenb. S. 465.

Blahoslaw. Ukaž medle: „Nenj po=“ „chybnosti, že ge řjmská cjrkew přede wssemi gi=“ „nými oslawena; neboť w nj sw. Petr a sw.“ „Pawel, 46 papežů a statisjce mučedlnjků krew“ „swau wylili, a swět i peklo přemohli. Z čehož“ „patrně widěti, že Bůh obzwlásstnj zřenj na onu“ „cjrkew má.“ Wěru toho bych se nebyl nadál, a kdy to psal Lutr?

Bohomil. Psal to r. 1519. Hle, r. 1517 započal Lutr swau reformacj, a r. 1519 křestansko=katolickau cjrkew tak chwálj! Co saudjš o tom?

Blahoslaw. Že r. 1519 nebyl úplně oswjcen a utwrzen.

Bohomil. S tjm bys Lutrowi wděk nepřissel. Přečti si we třetjm swazku na l. 56., co on sám o těch pjsse, kteřj prawj, že nebyli z počátku oswjceni a utwrzeni.

Blahoslaw. (čte): „Ďábel gest to, genž“ „se tagně a úkladně přiwleče a po tom se wy=“ „mlauwá, že z počátku nebyl dosti silen. Tak“ „se duch Božj newymlauwá. Můg ďáble, gá tě“ „znám.“ — Na koho se wztahugj slowa tato?

Bohomil. Wztahugj se na tak nazwané proroky, genž ze sskoly Lutrowy wyssedsse w učenj s njm se nesrownáwali; ginák učili dnes, a ginák zegtra, wymlauwagjce se, že z počátku nebyli dost oswjceni a utwrzeni. Proti njm to psal Lutr r. 1525, osm let po swé započaté reformacj.

Blahoslaw. Ale gá sám byl bych pro to, že Duch swatý často gen poznenáhla lidi oswěcuge.

Bohomil. To může arci o gednotliwých lidech platiti; než w cjrkwi musj býti gedno a to samé učenj pořád zachowáno. Tu musjš dáti Lutrowi za prawdu, a tjm též uznati, že dle swědectwj geho nikoliw Duchem swatým, nýbrž duchem pekelným wedeni býwagj ti, kteřj každodenně něco giného hlásagjce se wymlauwagj, že nebyli z počátku dost oswjceni a utwrzeni. Stoge na tom, že Lutr w prwnjch letech reformacj dosti nebyl oswjcen a utwrzen, dowozowal bys, že byl tenkráte ďáblem weden. Tjm bys mu gistě nepřissel wděk.

Blahoslaw. Ani to nechci.

Bohomil. Deyme tomu, gak gsi řekl, že r. 1519 Lutr nebyl dosti oswjcen a utwrzen, byl to gistě w letech pozděgssjch, nenj-li prawda?

Blahoslaw. Deyme tomu, ač gá beru prwněgssj swé slowo nazpět a prawjm, že Lutr byl giž z počátku dost oswjcen a utwrzen.

Bohomil. Nagdi si we 4. swazku Lutrowých spisů l. 320 a na něm, co 11 let po započetj reformacj r. 1528 na dwa faráře psal o křtu — tu pjsse, že ge w řjmské cjrkwi wssecko dobré.

Blahoslaw. „My se přiznáwáme, že w“ „papežstwj mnoho gest křesťanského dobrého, ba“ „wssecko dobré, a z něho to přecházj k nám, to-“ „tiž: prawé pjsmo, prawý křest, prawá swátost“

„oltářnj, prawé kljče k odpuſſtěnj hřjchů, prawé“
„kazatelſtwj a prawý katechysmus. Gá prawjm,“
„že pod papežem prawé křeſťanſtwj geſt, prawé“
„gádro křeſťanſtwj, mnoho nábožných, welikých“
„ſwatých.... Geli tedy pod papežem prawé“
„křeſťanſtwj, muſjť býti prawým tělem Kriſto=“
„wým, má Ducha ſwatého, má ewangelium, wj=“
„ru, křeſt, ſwátoſt, kljče, kazatelſký úřad, modlit=“
„bu a wſſe, co má křeſťanſtwj mjti.“ Powažme!

Bohomil. A abys widěl, že tak nemluwj Lutr při gedné ſnad přjležitoſti, w gednu gen dobu, nýbrž i pozděgi, wezmi geho ſedmý ſwazek a na liſtu 169 ſi přečti, co hláſal r. 1538, geden a dwadcet lét po započaté reformacj, o 16. kapitole ſw. Jana.“

Blahoſlaw. „Zagiſté, w papežſtwj geſt“
„ſlowo božj a úřad apoſſtolſký; z papežſtwj“
„gſme přigali pjſmo, křeſt, ſwátoſti a kazatelnu;“
„cožbychom ginak o tom wſſem wěděli? A pro=“
„tož muſj w papežſtwj wjra, křeſťanſká cjrkew“
„a Duch ſwatý býti.“

Bohomil. Co řjkáš tomu, přjteli; nebyl Lutr také tenkráte oſwjcen a utwrzen, w geden a dwadcátém roce po započaté reformacj?

Blahoſlaw. Mlč mi s tjm — wjš, že gſem giž ſwrchu odwolal.

Bohomil. Ay, chwálj tedy Lutr řjmſkau cjrkew, an prawj, že geſt milau Božj a že geſt w nj wſſecko dobré. Ba, co bys ani mně, ani p. paſtorowi newěřil, Lutr twrdj o řjmſké cjrkwi, že ge neomylná a ſpaſitelná.

Blahoslaw. Tak, tak! a kde to stogj?

Bohomil. W tomtéž sedmém swazku čti na listě 416, co psal Lutr proti Hanussi Wurschtowi r. 1541, pět let tedy před swau smrtj.

Blahoslaw. Psal, gak následuge: „Cjr-“ „kew nemůže žádných lžj a neprawých učenj“ „hlásati, a gak by také mohla, an ústa cjrkwe,“ „ústa božj gsau. A opět: Bůh nemůže lháti,“ „následowně ani cjrkew.“

Bohomil. Obrať list a uzřjš, gak krásně obracj slowa Pawlowa k Timoteowi I. 3, 15: „Cjrkew Boha žiwého gest slaup a utwrzenj“ „prawdy;“ tak též slowa geho k Efezkým 5, 27: „Aby učinil sobě slawnau cjrkew, nemagjcj po-“ „sskwrny, ani wrásky, nebo cokoli takowého, ale“ „aby byla swatá a neposskwrněná“ obracj Lutr na cjrkew řjmskau.

Blahoslaw. Dj totiž: „Nemožno gest,“ „aby cjrkew i w neymenssjm článku poblaudila,“ „neboť gest slaup a utwrzenj prawdy, wzdělaná“ „na skále, swatá, neposskwrněná.“

Bohomil. A proto wýstrahu dáwá Lutr, by neodpadl žádný od učenj gegjho, an to gest nebezpečné a strasslitvé. Máš to w 5tém swazku na listu 490, a to gest psáno r. 1532 proti těm, genž zapjrali podstatnau přjtomnost Kristowu we swátosti oltářnj.

Blahoslaw. „Mimo to nenj učenj o“ „podstatné přjtomnosti Kristowě we swátosti“ „oltářnj učenj gakés kromě pjsma od lidj wy-“ „myssleno, alebrž w ewangelium pewným a ne-“

„pochybným ſlowem Kriſtowým patrně založeno“
„a od počátku křeſťanſké cjrkwe až do této“
„chwjle gednomyſlně wěřeno. Dokazugj to ſpiſy“
„a knihy milých ſwatých otců, řeckých a latin=“
„ſkých, každodennj obyčeg a zkuſſenoſt. A kdyby“
„giného nebylo, na ſwědectwj weſſkeré ſwaté“
„křeſťanſké cjrkwe má nám býti doſti, abychom“
„ſe toho učenj drželi, a žádných bludařů w něm“
„netrpěli a neſlyſſeli. Nebo nebezpečné a ſtra=“
„ſſliwé geſt, něco wěřiti proti gednomyſlnému“
„učenj weſſkeré ſwaté křeſťanſké cjrkwe, gak ge“
„od počátku, ſkrze 15 ſtoletj po celém ſwětě“
„hláſá a zachowáwá. Kdyby to bylo učenj“
„nowé, ne pak ſtaré, naſtalé s počátkem cjrkwe“
„Kriſtowy, anebo kdyby nebylo po weſſkerém“
„křeſťanſtwu w celém ſwětě tak gednomyſlně“
„wěřeno, nebyloby tak nebezpečno a ſtraſſliwo,“
„pochybowati a ſe hádati, zdali geſt prawé.“
„Když ale bylo od počátku giž, a gak dalece“
„křeſťanſtwo ſahá, gednomyſlně wěřeno, proto“
„ten, který o něm pochybuge a ſe hádá, po=“
„čjná ſi tak, gakoby newěřil w křeſťanſkau cjrkew“
„a zatracuge tjm negen weſſkerau ſwatau křeſ=“
„ťanſkau cjrkew co prokletau kacéřku, nýbrž i“
„Kriſta ſamého ſe wſſemi apoſſtoly a proroky,“
„genž článek: „Wěřjm w ſwatau křeſťanſkau“
„cjrkew“ ſložili. Mocně oſwědčuge o ſobě Kriſtus“
„Ježjš: „Ay, gá s wámi gſem po wſſecky dny“
„až do ſkonánj ſwěta.“ (Mt. 28, 20.) A ſw. Pa=“
„wel k Timoteowi (I. 3, 15): „Cjrkew Boha ži=“
„wého geſt ſlaup a utwrzenj prawdy.“ — Dů=

kladněgi se nemohl Lutr wygádřiti pro cjrkew katolickau.

Bohomil. Co ti neywjc do oči bige w dlauhém tomto wýroku Lutrowě?

Blahoslaw. Slowa Lutrowa: „Nebez-“ „pečné a strasslivé gest, něco wěřiti proti ged-“ „nomyslnému učenj wesskeré swaté křesťanské“ „cjrkwe.“

Bohomil. Proč myslj Lutr, že by bylo nebezpečné a strasslivé tak wěřiti, čili newě-řiti, co wesskerá swatá křesťanská cjrkew hlásá a zachowáwá.

Blahoslaw. Snad že tjm nasse spasenj ubjhá w nebezpečenstwj, w strasslivé zahynutj dle úsudku Kristowa: „Kdo neuwěřj, budeť zatracen.“ (Mrk. 16, 16.)

Bohomil. Tak to také Lutr béře, gak se dowjš z geho kostelnj postily we Wittenberku r. 1530 wytisstěné. Přečti si na listu 92 w 1. swazku, co řečnil na slawnost wánočnj.

Blahoslaw. „I křesťanská cjrkew za-“ „chowáwá wssecka slowa w srdci swém, rozbjrá“ „ge a srownáwá ge mezi sebau a s pjsmem.“ „Proto kdo chceš, naléznauti Krista, dřjwe mu-“ „sjš naléznauti cjrkew. Nesmjš se zpoléhati na“ „sebe samého, nesmjš zwlásstnj most do nebe swým“ „rozumem stawěti, chcešli se čeho dowěděti o“ „Kristu, ale musjš gjti k cjrkwi, gi musjš často“ „nawsstjwiti a gj se musjš tázati. Cjrkew wssak“ „nenj dřewo, ani kámen, nýbrž shromážděnj pra-“ „wowěřjcjch. K těm se musjš přidružiti a toho se“

„držeti, čemu učj a gak žigj. S nimi ge bez=“
„pečně Kristus. Kromě křesťanské cjr=“
„kwe nenj prawdy, nenj Krista, nenj“
„spasenj.“

Bohomil. Slyssel gsi tedy, co bys nebyl z Lutrowých úst nikdy očekáwal, že gest cjrkew řjmská i neomylná a spasitelná.

Blahoslaw. Z Lutrowých úst bych to arcik nebyl očekáwal. An ale cjrkew řjmskau tak chwálj, proč předce od nj odpadl? Zagisté že mnohé gegj wady a mnohá zneužjwánj byly toho přjčinau.

Bohomil. We wadách a zneužjwánjch cjrkwe nehledá rozumný člowěk přjčin k odpadu, nýbrž snažj se, aby byly odstraněny, prawda pak a gednota ochráněna. Sama cjrkew zawr=huge každý blud, gj se nemůže za winu dáti blaudj=li, chybuge=li který gegj aud. I Lutr byl téhož náhledu, gak se přeswědčjš, čta co psal r. 1519 na l. 166 w I. swazku.

Blahoslaw: „Ač to, bohužel, w Řjmě“
„tak stogj, že bych si přál, aby to stálo lépe,“
„nicméně ani to, ani co giného nemůže býti po=“
„stačitelnau přjčinau, odtrhnauti se od řjmské“
„cjrkwe.“ —

Bohomil. Ano, náš Lutr, genž dobře wěděl, že Kristus Ježjš učinil „Simona swým náměstkem, řka: „Ty gsi Petr (skála) a na té skále wzdělám cjrkew swau“ — „tobě dám kljče králowstwj nebeského“ — „pas owce mé a beránky mé“ (Mat. 16, Jan 21); náš Lutr,

genž dobře wěděl, že řjmſký biſkup geſt náſtupce Petrůw a ſpolunáměſtkem Kriſtowým newyhnutelně potřebným, by byla zachowána gednota we wjře, w poſluhowánj a we zprawowánj cjrkewnjm, náš Lutr nech ſám tě poučj, že máme této gednoty ſſetřiti a se ſtolicj papežſkau we ſwazku poſluſſnoſti a pokoge trwati. Čti gen dále na l. 166 w l. ſwazku.

Blahoſlaw. „Gednoty nám geſt ſſetřiti, a“ „nikoliw ſe protiwiti papežſkým rozkazům....“ „Řjmſkau ſtolici máme upoſlechnauti we wſſem.“ I aby ho—! proč on gj neupoſlechl?

Bohomil. Nedurdi ſe, nedurdi — dočteš ſe geſſtě, že Lutr ty za kacjře wyhláſil, genž papeži odpjragj a ſám že ſe mu podrobowal.

Blahoſlaw. To nenj možná! Nebo řekl cos takowého, gſa geſſtě mnichem.

Bohomil. Řekl to, když giž reformowal. Hledey w I. ſwazku na l. 12; geſt tu řeč o gakés proteſtacj.

Blahoſlaw. Ano — mám to giž. „Poněwadž to pauhá bohoſlowecká hádka geſt a že“ „chci některé myſle upokogiti, genž ſe ſnad nad“ „mým pogednánjm o odpuſtcjch horſſily, opá-“ „čjm znowa ſwau proteſtacj, gak geſt to obyčegem“ „na wyſokých ſſkolách. Proteſtugi tedy, čili ozna-“ „mugi, že nechci ničemu učiti a ničeho ſe držeti,“ „než co geſt na pjſmu ſwatém a na otcjch cjrkew-“ „njch založeno, co geſt od řjmſké ſtolice přigato a“ „poſud zachowáno, co ſtogj w papežſkých prá-“ „wech a nálezcjch a během čaſu w nich může“

„státi a t. d. Tauto swau protestacj, gak se do=“
„mnjwám, patrně oswědčugi, že sice chybiti mo=“
„hu, ale za kacjře držán býti nechci.“

Bohomil. Nynj na l. 121 w témž swazku si přečti, gak Lutr w dopisu swém na kardinala Kajetana, s kterým w Augšpurku wygednáwal, se podrobuge stolici papežské.

Blahoslaw. „A giž nezbýwá nic giného,“
„nežli abych byl lepssjmi důwody přemožen, a“
„gsem=li toho hoden, abych hlas newěsty, křes=“
„ťanské cjrkwe, we swé wěci slyssel, neboť gisto“
„gest, že ona hlas ženicha swého, Krista Je=“
„žjsse, slyssj. Protož we wssi pokoře a ponjže=“
„nosti Welebnost Wassi prosjm, aby otcowská“
„Wasse láska negistau nassi při ráčila zanésti“
„na geho Swatost papežskau Leona X. Nech“
„cjrkew rozhodne a přjsně mi nařjdj, buď s do=“
„brým swědomjm odwolati a nebo wěřiti. Gá“
„zagisté nic giného si nepřegi, nežli rozsudek“
„cjrkwe slysseti a uposlechnauti.“

Bohomil. Čti také, co r. 1519 na papeže Leona X. psal; máš to na l. 144.

Blahoslaw. „Neyswětěgssj Otče! před“
„Bohem a wesskerým geho stwořenjm se zařjkám,“
„že gsem nechtěl, nechci a nikdy gsem si opraw=“
„dowě neumjnil, cjrkwe řjmské a Wassj Swatosti“
„gakým koli způsobem násilně se dotknauti. Ano,“
„gá wyznáwám, že moc této cjrkwe sahá nade“
„wssecko a že nic ani na nebi, ani na zemi gj“
„nemůže býti předsazeno, leč gediný Kristus Je=“
„žjš, wládce wessterenstwa. Nech neráčj Swa=“

„tost Wasse wssemu wěřiti, co zlj a lžiwj lidé o“ „Lutrowi mluwj a pomlúwači gesstě přidá=“ „wagj.“

Bohomil. Sem patřj též, co psal na téhož papeže w giné episstole; wiz l. 58.

Blahoslaw. „Protož padám k no=“ „hám Swatosti Wassj a poddáwám se Wám“ „se wssjm, co gsem a co mám. Račte se mnau“ „naložiti dle ljbosti Swé. Na Wassj Swatosti“ „gest, wěc mau schwáliti, čili odsauditi, za prawdu“ „mi dáti, nebo mne ze lži trestati, žiwot mi da=“ „rowati, čili wzjti. Nech se stane cokoli, gá ne=“ „chci o čem giném wěděti, nežli že hlas Wáš“ „hlas Kristůw gest, genž skrze Wás mluwj a“ „gedná.“ — Diw diwaucj! To psal Lutr, pape=žůw hance! — W čem mám tedy hledati přj=činy geho odpadu?

Bohomil. Přjteli, hledey ge w něm sa=mém. Nechci upjrati, že za času wystaupenj Lutrowa klesla cjrkewnj kázeň a že potře=bowala oprawy; ale Lutr, gak sám o sobě prawj, „byl tenkráte mladý doktor, sotwa na“ „doktorstwj upečen, byl prudký a čilý we swa=“ „tém pjsmě.“ Když chtěl, aby se oprawy za=wedly w cjrkwi, měl se o ně zasazowati mjrně a náležitě, ne wssak způrně a baukliwě. Než tu r. 1517 dal 95 proticjrkewnjch sad na chrámowých dwéřjch we Wittenberku zawěsiti, a to práwě na slawnost wssech swatých, když z daleka z bljzka sila pautnjků tam přicházela. Tu zase r. 1520 dal spáliti před branau wit=

tenberſkau zákonnjk papežſký a bullu Leona X., w njž geg tento k ſgednocenj ſe we wjře a k odwolánj odporných učenj ſwých napomjnal, až byl r. 1521 ſkutečně z cjrkwe wyobcowán. — Wěř, že wáſſnj zaſlepen a pýchau ſtržen překročil Lutr meze prawdy, ale při wſſem odporu a wzdoru ſwém od cjrkwe odpadnauti nechtěl. Wyobcowán gſa, teprw tupenj a zlořečenj ſwému nepoložil konce a čjm wjce hluku nadělal, tjm wjce roſtla geho pýcha, geho ſměloſt. Nic méně byw hnán náhlau ſwau powahau pořáde ku předu, takměř proti ſwé wůli a bez neymenſſjho tuſſenj náſledků, cjtil předce, že ſe w něm ozýwá hlas ſwědomj. I wygádřil ſe gednau o tom při ſtole takto: „Nemohu tomu“ „wěřiti, co učjm; ale ginj lidé myſlj, že gſem o“ „ſwém učenj neypewněgi přeſwědčen. Kdybych“ „byl mladſſjm, nechtěl bych kázati, giný ſtaw bych“ „ſi zwolil. O, kýžbych byl předzwjdal, že po=“ „čjnánj mé na takowá mjſta přigde, wěru byl“ „bych byl mlčel. Myſſlénka ta ſe mne nigak“ „zpuſtiti nechce, že bych byl lépe učinil, kdybych“ „celau tu wěc nebyl ani začal. Mám z nj ta=“ „kowau úzkoſt, gakobych byl do pekel pohřjzen.“ „Započaw gi, muſjm gj giž co wěci ſprawedliwé“ „hágiti.“ *)

Blahoſlaw. Co ſi mám teď z toho wſſeho wybrati?

Bohomil. Wyběřeme ſi z toho mnoho,

*) Tiſch=Reden.

mnoho důležitého. — Přeſwědčil ſes na ſwé wlaſtnj oči a uſſi, že umj Lutr i mjrně i baukliwě mluwiti; giž dřjw gſi oſwědčil, že mluwj dle ſrdce twého, mluwj-li mjrně. Také gſi pozorowal, že mjrně geſt pſáno a mluweno wſſecko, cokoli mluwil a pſal Lutr w běhu reformacj pro cjrkew katolickau; a wſſak, co mluwil a pſal proti nj, že geſt mluweno a pſáno baukliwě, že to geſt plné žluči a gedu.

Blahoſlaw. Ahá! ſnad bys nechtěl záwjrkowati, že mluwj Lutr dle ſrdce mého, mluwj-li pro cjrkew katolickau? — Ne, ne; na to geſſtě nepřiſtaupjm.

Bohomil. Ale, Blahoſlawe! No tak, ty bys měl na mne zlého ſauſeda, a proto bys mi hrubě nepřál; wůbec by bylo známo, že we hněwu a nepřátelſtwj žigeme, ty wſſak bys předce o mně leccos dobrého řekl; nedalo by ſe z toho ſauditi, že to muſj býti prawdiwé, cos dobrého řekl o mně, o ſwém zlém ſauſedu?

Blahoſlaw. Tak by ſe owſſem ſauditi dalo, a gá bych ničeho neměl proti tomu.

Bohomil. Ba rozumněgſſj znatelé lidſkého ſrdce by ſſli dále a za wěc prawdiwěgſſj by drželi to, co bys o mně řekl dobrého, nežli, co bys byl proti mně řekl ſſpatného.

Blahoſlaw. A nechybyli by; ſrownal bych ſe s gegich úſudkem.

Bohomil. Widjš a práwě na tentýž způſob můžeš rozumowati: že ſpjſſe geſt prawdiwé, co Lutr, odpůrce papežſtwj, mluwil a

psal pro papežstwj, nežli, co mluwil a psal proti němu. A když, gak Lutr prawj, z toho, že sw. apoštolé Petr a Pawel, 46 papežů, a statisjce mučenjků w řjmské cjrkwi swau krew wylili a swět i peklo přemohli, patrně ge widěti, že nad giné gest oslawena a že Bůh na ni obzwláštnj zřenj má: cjrkew tedy naše, nemagjc nic takowého do sebe, nemůže tak od Boha býti oslawenau, Bůh na ni obzwláštnjho zřenj nemá. Ge tomu tak?

Blahoslaw. Ba arcit.

Bohomil. A geli, gak Lutr prawj, w papežstwj mnoho křesťanského dobra, ba wšecko křesťanské dobro, nemůže to samé w luteránstwj býti, poněwadž negsau papežstwj a luteránstwj gedno. Ge-li w papežstwj prawé pjsmo swaté, nemůžeme my to prawé pjsmo mjti; nebot to naše luteránské nesrownáwá se s papežským. Ge-li w papežstwj prawý křest, nemůžeme my ten prawý křest mjti; nebot katolický křest působj zničenj, náš gen zastřenj dědičného hřjchu. Ge-li w papežstwj prawá swátost oltářnj, nemůžeme my tu prawau swátost oltářnj mjti; nebot katoljci wyznáwagj přepodstatněnj chléba w tělo, my pak sauspogenj chléba s tělem při přigjmánj. Ge-li w papežstwj prawá moc kljčů, nemůžeme my tu prawau moc kljčů mjti; nebot katoljci skrze ni nabýwagj skutečného rozhřešenj, my toliko náwěštj, že nám odpuštěno bude. Ge-li w papežstwj prawé kazatelstwj, nemůžeme my to

prawé mjti; neboť ginak wykládagj slowo božj kněžj katoličtj, nežli pastorowé nassi. Ge-li w papežstwj prawý katechysmus, nemůžeme my ten prawý mjti, neboť ginak učj katechysmus katolický, ginák náš. Ge-li w papežstwj prawé gádro křesťanstwj, nemůže nasse křesťanstwj prawé býti, poněwadž my se papežstwj, prawému tedy křesťanstwj protiwjme. Papeženci magj wssecko, my luteráni — nic.

Blahoslaw. Umjš ty zawjrkowati!

Bohomil. Gesstě negsem hotow. Gsau-li, gak Lutr prawj, ústa řjmské, čili křesťansko-katolické cjrkwe ústa božj, tak že lháti, klamati, mýliti se nemohau; ge-li nebezpečné a strassliwé, pochybowati na gednomyslném učenj křesťansko-katolické cjrkwe, gežto by to nebylo giného nic, než gi a samého Krista zatracowati: žádný se nemusj obáwati bludu, wěřj-li, gak cjrkew tato hlásáa zachowáwá, musj se ale hroziti dussewnjho nebezpečenstwj, newěřj-li, gak hlásá a zachowáwá od počátku swého.

Blahoslaw. Pořád to gde hůře a hůře.

Bohomil. Ba rci, že ljp a ljp; ale nech mne dokončiti. A poněwadž, gak prawj Lutr, kromě řjmské čili křesťansko-katolické cjrkwe nenj prawdy, nenj Krista, nenj spasenj, ten pak dle rady Lutrowy k této cjrkwi gjti musj, kdo chce naleznauti prawdu, Krista a spasenj: gá, geho rady uposlechna, se přiznám k řjmské cjrkwi, gelikož mnohým čtenjm a zpytowánjm gsem ubezpečen, že ona gest gedna, swatá,

apoſſtolſká, obecná. Geſt gedna, geſt ſgednocená w učenj ſwém, we ſwátoſtech ſwých, a w zřjzenj ſwém. Geſt ſwatá, gak to dokazuge gegj učenj, k ctnoſti a k Bohu wedaucj, gegj ſwátoſti, naſſe poſwěcenj a oſprawedlněnj půſobjcj, i ſwatj a ſwětice božj z nj wyſſlj. Geſt apoſſtolſká, přjmo poſſlá od apoſſtolů, tak že nyněgſſj gegj zpráwcowé řádnj gſau dědicowé gegich ſlowa a plnomocenſtwj. Geſt obecná, geſt způſobná, přjſtupná, zřjzená pro wſſecky národy na celém ſwětě, po wſſecky čaſy. — Stanu ſe tedy katoljkem.

Blahoſlaw. Oho! Překwapils mne, ale geſſtě gſi mne nepřeſwědčil. Dřjwe muſjš wſſecky mé pochybnoſti wywrátiti, než to uſlyſſjš z úſt mých.

Bohomil. Tak tedy na shledanau.

Rozmluwa II.

Bohomil. Wjtám tě, můg milý Blahoſlawe; radugi ſe, že přicházjš, wida, žes neumdlel w dobrém ſwém předſewzetj, chtěge ſe přeſwědčiti o prawdách náboženſkých, a ſlibugi ſi také důležitau rozmluwu.

Blahoſlaw. A o čem budeme dnes mluwiti?

Bohomil. Budem mluwiti o pramenu, z něhož i my i katoljci wjru swau wážjme.

Blahoslaw. Aha, o bibli — nu, mluw; uslyssjme.

Bohomil. I mně gest bible knihau předrahau, gelikož se w nj naleză, co Bůh skrze proroky otcům mluwil, čemu Kristus Ježjš učil, a co sw. apossstolé hlásali. Ale musjm se ti přiznati, že se mi wjce ljbj způsob ten, s kterýmž katoljci s biblj zacházegj, nežli ten způsob, s kterýmž my s nj zacházjme.

Blahoslaw. Ljbj se ti tedy, nečjsti bibli?

Bohomil. Gak gsi přissel na takowý úsudek?

Blahoslaw. Snadno — wždyť katoljci bibli nečtau.

Bohomil. A proč by gi nečtli?

Blahoslaw. Bodeyť, ty newjš, že papež wěřjcjm bibli wzal a zakázal gim gi čjsti.

Bohomil. Ne, to newjm.

Blahoslaw. Arci, ani to newjš, že náš Lutr, gak sám prawj, bibli z podlawice wytáhl, a z cizjch řečj gi přeložiw nám gi wrátil.

Bohomil. Ne, ani to newjm. Co wjm gest, že to prwnj twé udánj gest útržka, to druhé lež.

Blahoslaw. Tak mne držjš za utrhače a za lháře?

Bohomil. Tebe nikoli, nebo gsi nemlu=

wil ze swého, nýbrž po giných utrhačjch a lhá=řjch. Wěz, že se dala w cjrkwi katolické bible lidu do rukau.

Blahoslaw. O čemž welice pochybugi.

Bohomil. Nepochybug, gen si zodpowjdey tyto sprostičké otázky: Kdo sepsal pjsmo sw. nowého zákona? Apoštolé, ewangelisté, zakladatelé cjrkwe katolické! Kdo sebral rozličné spisy apoštolů a ewangelistů w gednu knihu, w gednu bibli a kdo nám zachowal tuto gednu knihu bez porušenj? Sněmowé, biskupowé, otcowé cjrkwe katolické! Kdo přeložil pjsmo sw. z hebregského a řeckého gazyka do latiny a kdo ge před kněhtiskařstwjm pracně přepisowal? Kněžj, mnissi, synowé cjrkwe katolické! — Ostatně nezapomjney na slowa Lutrowa, přednessena w prwnj rozmluwě nassj: „Z papežstwj gsme přigali pjsmo, křest, swátosti a kazatelnu; což bychom ginak o tom wěděli?“ A tak papežstwj newzalo ani katolickému, ani luteránskému lidu, nébrž dalo mu bibli do rukau. Kdo mluwj co giného, utrhá.

Blahoslaw. To gest wssecko dobře; než kdo pak rozumj hebregsstině, řečtině, latině? Ty ne, gá ne, a gako my ne, tak ne miliony wěřjcjch. Co nám a těm wssem pomůže bible hebregská, řecká, latinská? Proto chwáljm nasseho Lutra, že přeněmčiw bibli, lidu gi přjstupnau učinil.

Bohomil. A proto samé chwáljm gá katolickau cjrkew, že přeložiwssi bibli do rozličných gazykůw, národům gi přjstupnau učinila.

Blahoſlaw. Ty dnes podiwně mluwjš.

Bohomil. To ſe ti gen zdá; měg ſtrpenj se mnau, nedám ſi pokoge, až ſám za lež wyhláſjš, že by byl Lutr neydřjw do německého gazyka bibli přeložil.

Blahoſlaw. Uhljdáme.

Bohomil. Neyprw co ſe Slowanů týče, podali ſ. Cyrill a ſ. Methoděg ſlowanſkým národům ſlowanſký překlad pjſem ſwatých a to giž w 9. ſtoletj. W ſtoletj pak 15., gak oſwědčuge ſlowútný náš Jungmann, gmenowitě r. 1488 wyſſla tiſkem celá bible w Praze, 1489 na Horách Kutnách *), r. 1506 w Benátkách; nowý zákon zwláſſtě byl wytiſſtěn r. 1475 a r. 1480 w Plzni, r. 1498 a r. 1513 w Praze, r. 1518 a r. 1525 w Mladé Boleſlawi; žaltář pak r. 1487 w Praze a 1499 w Plzni, mimo to i rozličné giné čáſtky čeſké bible a wſſecko před Lutrem, který německau ſwau bibli wydal od r. 1522 až do r. 1530 **). Tak též dle Wiſemana to dopadá s německými, wlaſkými, francauzſkými, flamſkými a ſſpanělſkými překlady. Chceš-li, gá ti to přečtu z geho ſpiſu: „Neyhlawněgſſj učenj a obřady cjrkwe katolické.“

Blahoſlaw. Čti, čti, gſem žádoſtiw, k ſwému poučenj to ſlyſſeti.

---

*) Téhož wydánj ſe poſud geden wýtiſk w pražſké klementinſké knihowně nacházj.

**) Wiz Joſefa Jungmanna hiſtorii literatury čeſké ſt. 92, 93, 94.

Bohomil. Wisemann dj: „Podnes se chowá německý překlad bible, w němž se nenachází ani letočet, ani mjsto tisku, což známka wysokého stářj, an w neyprwněgssjch wýtiscjch rok a mjsto se neudáwaly. U Fusta wyssel katolický překlad bible r. 1472, takměř půl sta let před překladem Lutrowým. Překlad w Norimberku tisstěný r. 1477 dočkal se trogjho wydánj, nežli Lutr wystaupil se swým. Téhož roku byl překlad bible také w Augspurku wytisstěn a osmkrát po sobě wydán, gežto o Lutrowě překladu nic se newědělo. — R. 1483 a 1488 uweřegnil gistý Koburk katolický překlad bible, r. 1518 byl opět giný w Augspurku wytisstěn, a z nowa wydán r. 1524, práwě když wycházely prwnj knihy překladu Lutrowa. A wydánj poslednj bible augspurské rozmnožila se tak četně, že počet gegich udati nemohu. — We Wlassjch, této takořka papežské zemi, bylo pjsmo sw. přeloženo od Malermiho, překlad byl poprwé r. 1471 w Benátkách wytisstěn a do r. 1500 sedmnáctekráte a do wygitj překladu Lutrowa 33kráte wydán. Giný wyssel w Řjmě r. 1471. R. 1532 uweřegnil opět Brucoli w Benátkách biblický překlad, genž r. 1538 Marmokinim byl oprawen a z nowa wydán, dwě léta tedy po ukončeném překladu Lutrowě *).

*) A tři léta před prohlednutjm a oprawenjm geho. Lutrůw překlad byl prohljžen a oprawowán od r. 1541 — 1547.

Překladowé tito byli schwáleni negen od wrchnjch cjrkewnjch, nýbrž od samé inkwisice, kteráž gegich rozssjřenj za dobré uznala. — Francauzsstj překladowé wyssli r. 1478 a 1484 Menandrem, r. 1487 Mulenem, r. 1512 Lefevrem a překlad Lefevrůw dočkal se mnohých wydánj. — Flamský překlad wyssel w Koljně r. 1475 a do r. 1488 byl wydán třikráte; druhý flamský překlad wyssel 1518. — We Španěljch wyssel překlad bible r. 1478. — O překladech wýchodnjch mluwiti nebudu. A nebylo-li — prawj Wisemann — pjsmo tenkráte rozssjřeno tak, gako za nassjch dnů, tomu to připiš, že bylo málo tiskáren a málo lidj we čtenj zběhlých.“ Nu, Blahoslawe, gesstě budeš po giných opakowati, že Lutr neydřjw bibli do swého mateřského gazyka přeložil.

Blahoslaw. Giž nahljžjm, že tomu tak nenj, ale diwjm se, kde se ta řeč a ta chwála wzala.

Bohomil. Tu Lutr udělal sám. Psalť na Giřjho saského wéwodu: „Gá Martin Lutr uwedl gsem pjsmo swaté na swětlo, na němž tisjc, ba ssest tisjc lét, ba tak dlauho nebylo, co swět swětem. U žádného ze starých učitelů ge nenalezneš; gá gsem bibli z podlawice wytáhl!“ — Gest to chlauba, gest to samochwála, nenj-li prawda?

Blahoslaw. A mlčeli k tomu druzj?

Bohomil. Nemlčeli. Giný sauwěký reformátnjk we Šwegcařjch, Zwingli, dowěděw

ſe, co Lutr wéwodowi pſal, domlauwá mu we ſpiſu ſwém o ſwátoſti oltářnj, wydaném w Curichu r. 1527, takto: „Udáwage, že gſi bibli z podlawice wytáhl, gednáš nepoctiwě, Lutře. Ohlédni ſe gen po mužjch, kteřj pomocj řeči a překladu nám wyſwětlowali pjſmo ſwaté a muſjš uznati, že to byli Erasmus za naſſjch dnů, Walle před několika léty a zbožný Reuchlin a Pelikan, bez nichž bys ničeho nepořjdil ani ty, ani ginj. Nechci tě oſtře sebjrati, milý Lutře, ač notný wýpraſk zaſluhugeš, poněwadž ſe we ſwých liſtech a ginde tak pyſſně wychlaubáš, a předce dobře wjš, gak tomu ſkutečně geſt, že za twého čaſu mnoho mužů žilo, we čtenj a w řeči daleko tebe zběhlegſſjch.

Blahoſlaw. Když tomu tak, byloby poſſetilé myſliti, že katoljci bibli čjſti neſmějj.

Bohomil. Owſſem; načby také měli tolik biblických překladů? n. p. Sewerinſký (1529), Weleſlawinſký (1613), Sw. Wácſlawſký (1677 — 1715), Procházkowſký (1778 — 1804). Draſkého (1822) i giné a práwě nynj z nowa ſe tiſkne bible čeſká. Neynowěgſſj překlad německý geſt Alioliho, od papeže ſchwálený.

Blahoſlaw. Bude předce při čtenj bible něgaký rozdjl mezi námi a katoljky, což ſnad přjčinu dalo k oněm lžem a útržkám?

Bohomil. Rozdjl geſt ten: katoljci čtau bibli a wykládagj ſi gi dle ſmyſlu cjrkewnjho; nám ſe prawj, že ſi gi můžeme wykládati po ſmyſlu ſwém. A to geſt, co gſem řekl ſwrchu,

že se mi wjce ljbj způsob ten, gak katoljci s biblj nakládagj, nežli gak s nj nakládáme my.

Blahoslaw. Widjš, gá bych byl zas pro náš způsob; swoboda nade wssecko.

Bohomil. Gen se nehonos nassj swobodau wýkladu; přigdeme na ni. Poslauchey, powjm ti podobenstwj. Gakýs král by založil nowau řjssi a swým občanům by předložil zákon s tjm doloženjm, že si ho každý wykládati může po smyslu swém. Občané by w něm čjtali a nassliby welikau literau psáno: swoboda, rownost, wolnost. Tu by si geden wykládal swobodu, že gest wssech záwazků a powinnostj prost; druhý by si wykládal wolnost, že mu gest dowoleno dělati, co se mu ljbj; třetj by si wykládal rownost, že wssecko panstwj a poddanstwj přestalo. Tu by nechtěl geden swé dáwky a patřičnosti zaprawowati; druhý by giným na gegich gměnj a práwech ubližowal; třetj by wrchnosti poctu a poslussenstwj upjral. Krásně by to wyhljželo w této nowé řjssi! — wssude nepokog, wssude swár; nebyloby daleko od slow Kristowých: „Každé králowstwj samo w sobě rozdělené, zpustne.“ (Mt. 12, 25.)

Blahoslaw. A kdoby byl tjm winen? Žádný, nežli mocnář sám. Proč také dowolil swým občanům, aby si zákon wykládali po smyslu swém? J wykládali si ho dle swých libůstek.

Bohomil. Powaž pak, že magj wssickni tentýž zákon w rukau, wssickni w něm mo-

hau čjsti, umětgj-li toliko, a wssickni ho mohau wykládati. J mohl-li by w řjssi tak spořádané panowati pokog.

Blahoslaw. Mohlby, ale ne; začátkem a základem gednoty bylby owssem tentýž zákon, w němžby mohli wssickni čjsti; ale to nesstastné wykládánj pozdwihlo by mnoho přj a baufj podlé přjslowj: kolik hlaw, tolik smyslů, kolik děr, tolik syslů; swornosti, gednoty, pokoge w řjssi by nebylo.

Bohomil. Rowněž tak hrozj záhuba wjře a cjrkwi při swobodném wýkladu zákona božjho, neboli pjsma.

Blahoslaw. Neweděl bych gaká: Pjsmo gest slowo božj.

Bohomil. Pjsmo gest slowo božj arci, ale těžké k pochopenj; lidé pak gsau tak newědomj, ba zlomyslnj, že neprawé swé náhledy doň wkládagj. Stěžowali si na to giž swatj apossstolé. Tak sw. Petr w 2. listu swém 3, 15. 16 prawj: „Milý bratr náš Pawel podlé sobě dané maudrosti psal wám; ale w epissstolách geho wěci některé gsau nesnadné k wyrozuměnj, kterýchžto neučeni a neutwrzeni přewracugj, gako i giná pjsma k swému wlastnjmu zatracenj.“ A sw. Pawel w 2. listu ke Korintům 2, 17 pjsse: „Negsme gako mnozj falssugjcj slowo božj.“ Pakli giž za časů apossstolských wěci nesnadné k wyrozuměni byly w pjsmě swatém, nezmizely z něho za nassich dnů. Pakli tenkráte lidé neučenj, neutwrzenj, nesslechetnj

*

russi-li a přewrace-li ge k zatracenj swému, mohau ge i za nassich dnů taktýž přewraceti a russiti. — Ale tys pochybowal, žeby mohla gakás záhuba pogjti ze swobodného wýkladu pjsma; dowol, gá ti některé zlé následky téhož předložjm.

Smj-li každý wykládati pjsmo po smyslu swém, dle ljbosti swé, nepotřebugeme žádných pastorů, alespoň nemusjme slyssetí wýklad gegich, aniž choditi na gegich kázanj. Zásadau tauto nepochybně se řjdili Brodničtj, o nichž kazatel gegich Rapito ženewskému pastoru Farelowi napsal: „Lid nám prawj: a my wjme dosti o Ewangelium, můžeme si ho čjsti sami, wás nepotřebugeme.“

Blahoslaw. Následek tento připausstjm; newjš-li horssich —

Bohomil. Gen dočkey. Smj-li každý wykládati pjsmo po smyslu swém, dle ljbosti swé, nenj možno, aby se udržela gednota we wjře a w cjrkwi, ba ani ne cjrkew.

Blahoslaw. Myslím, w tom přeháníš.

Bohomil. Nepřeháňjm. Kolik máme hlawnjch wyznánj ewangelických w Europě?

Blahoslaw. Gsau luteráni w Němcjch, helweti we Swegcařjch, biskupnjci w Angličku a presbyteriáni we Skotsku.

Bohomil. A gak powstala rozličná wyznánj tato? Zárodnjci wyznánj těch ginak pjsmo sw. wykládali a učili, we sporných pak učenjch nechtěl geden wýklad druhého slyssetí a při-

gmauti. Odtud ta wyznánj, odtud i tolikero ſtran w luteránſkém wyznánj naſſem. A gednota?

Blahoſlaw. Kde gſau ſtrany, tam nenj gednoty.

Bohomil. Gak, kdybych gá s nowokřtěnci twrdil, že ſe magj gen doſpělj křtjti, poněwadž welel Kriſtus zprwu národy učiti a pak křtjti, nemohlbych, mage Kriſtůw wýrok pro ſebe, ſtáti ſe nowokřtěncem a přeběhnauti do gegich wyznánj?

Blahoſlaw. To by ti bylo ſwobodno.

Bohomil. Co by bylo ſwobodno mně, byloby ſwobodno každému; mohlibychom wſſickni přebjhati z gednoho wyznánj do druhého, do třetjho. Ale gednota?

Blahoſlaw. Ta by nám též uběhla.

Bohomil. A nebo, četl bych w pjſmě o umýwánj noh; konánj Kriſtowo by mi bylo zewnitřnjm znamenjm; z odpowědi Kriſtowy: „Neumygi=li tebe, nebudeš mjti djlu se mnau,“ (Jan 13, 8) bych zawjral na wnitřnj miloſt s konánjm geho ſpogenau; a uſtanowenj Kriſtowo bych nalezl w geho rozkazu: „Poněwadž gá umyl nohy waſſe, pán a miſtr, i wy máte geden druhému nohy umýwati“ (Jan 13, 14) — nemohlbych, nedage na to, že mám ginak rozuměti ſlowům Kriſtowým, nemohlbych z tohoto na pjſmě založeného wýkladu ſauditi, že ge umýwánj noh ſwátoſtj? nemohlbych o gednu ſwátoſt wjce počjtati, nežli ewangeljci i nežli ka=

toljci? nemohlbych si sám swau wlastnj wěřičku utwořiti? A gednota, gednota?

Blahoslaw. Nahljžjm, že by se gednota we wjře a w cjrkwi udržeti nemohla a nedala při swobodném wýkladu pjsma.

Bohomil. Ba, ani ne cjrkew, cjrkew takowá ne, gaká má býti dle swého powolánj shromáždiště totiž wykaupenců Kristowých, powolaných k žiwotu wěčnému a gednostegným učenjm a gednostegným poswěcenjm do něho woděných.

Blahoslaw. Máš dobře, chtě nechtě ti musjm přiswědčiti. — To wšak budau wšecky twé námitky proti swobodnému wýkladu pjsma?

Bohomil. Nikoli; zlých následků gest wjce. Smj-li každý wykládati pjsmo po smyslu swém, dle ljbosti swé, nelze aby pjsmo při tom obstálo.

Blahoslaw. Kterak to wywedeš?

Bohomil. Lutr přeložiw pjsmo, sám ho porušil, přidal w něm, odňal a změnil, některé geho části ztupil a giné do čista wypustil. To snad wěděti, nebo mi wěřiti budeš? *)

Blahoslaw. I wjm; n. p. že psanj Jakubowo slaměným nazwal, a že přidánjm slowjčka „samau,“ gakoby byl člowěk samau wěrau ospraweдlněn bez skutků zákona (Řjm. 3, 28), mnoho hluku pozdwihl. Nemýljm-li se, lito-

*) Wiz knjžku: Zůstanu katoljkem, článek V.

wal Lutr, že gesstě nepřidal bez wssech skutků wssech zákonů *).

Bohomil. An Lutr tak lehkowážně s pjsmem nakládal, staupenci geho totéž si dowolili; ano powstali mužowé protestanti, genž upjragjce, žeby bylo pjsmo psáno wnuknutjm Ducha sw., powažugj ho za stwůru lidskau, nikoli za slowo božj a wydáwagj mnohé geho knihy za pauhé bágky. Gmenowitě ewangelium gim nenj nic giného, než sbjrka rozličných děgů, gež rozčjlená obrazotwornost za zázraky wykřičela. A tak wedl a wede swobodný wýklad pjsma k swobodnému porussenj, potupenj a opowrženj geho! Nenj-li prawda?

Blahoslaw. Ale pogmenug mi předce ty muže, genžby byli tak podle s biblj gednali.

Bohomil. To bych ti musel celau litanii nassjch mudráků přerjkati; s wůdcem gegich tě seznámjm, až budeme mluwiti o čtwrtém následku, kterýž ze swobodného wýkladu pjsma wyplýwá.

Blahoslaw. A který to může býti?

Bohomil. Slyš a zhrozjš se. Smj-li

---

*) Tak gest. We spisu: Ein sendbrieff D. M. Luthers von Dolmetzschen u. Fürbit der heiligenn 1530 čtu: Allein der glaube on werck macht frum, und rewet mich, das ich nit auch dazu gesetzt habe alle unn aller, also on aller werck aller gesetz, das es vol und rund eraus gesprochen were.

každý wykládati pjsmo po smyslu swém, dle lj- bosti swé, weta gest po Kristu s božstwjm geho.

Blahoslaw. Ne, tohle gest přjliš mnoho, — tak daleko to nepřigde.

Bohomil. Přisslo to giž a snáze, než se domnjwáš. Kdo swobodně wykládá pjsmo, stawj wsse na swůg rozum; kdo stawj wsse na swůg rozum, přigjmá gen to, čehož může pocho- piti, čehož pochopiti nemůže, zawrhuge; kdož zawr- huge, čehož pochopiti nemůže, zawrhne též učenj ta, že má Bůh syna, ten geho syn že se wtělil, wtělený že se z panny narodil, že byl od lidj zneuznán, pronásledowán a ukřižowán.

Blahoslaw. A byli snad giž lidé, kteřjž co takowého prawili, nebo gsi ty ten prwnj?

Bohomil. Nepochybug, milý Blahosla- we, o mně, gá wěřjm a wyznáwám s Pe- trem: že Kristus gest syn Boha žiwého; ale, po- hřjchu, byly a gsau takowj protestanté, genž božstwj Kristowo zapjragj, ano gakýs doktor Strauß, němec, w gedné swé knize Krista za podwodnjka wydáwá.

Blahoslaw. Nenj možná!

Bohomil. Buď ubezpečen, že kniha ta skutečně wyssla, a že w tisjcerých wýtiscjch ně- meckých a francauzských mezi lidem objhá.

Blahoslaw. Pod gakým názwem?

Bohomil. Pod názwem: Das Leben Jesu von Doktor Strauß (žiwot Kristůw od doktora Strauße). Co w nj pjsse o božstwj a o lidské dussi, ssjřiti ti nebudu; o Kristu wssak pjsse,

že činil swé diwy pomocj magnetičnosti zwjřecj; že byl na křjž přibit, ale přetwařowal prý se gakoby byl mrtew, a co domnělý mrtwol že byl prý položen do hrobu, z něhož přissed k sobě zas powstal; nápotom prý husté mlhy použiw, apoštolům se ukryl, a k swým starým wěrným přátelům, essenům *), se utekl. — Widjš, kam swoboda wýkladu protestantského doktora přiwedla? A takowých mudráků mohlbych ti wypočjtati wjce.

Blahoslaw. Chraň nás Bůh takowého wýkladu! To gest w nebezpečenstwj wydáwati ty neyswětěgssj prawdy, na kterýchž se zakládá spasenj lidské. A co dj o swobodě wýkladu náš Lutr?

Bohomil. Dočteš se toho w kázanj, gež r. 1538, tak tedy 21 lét po započaté reformacj na 15. kapitolu Janowu učinil; wiz 7. swazek, list 127.

Blahoslaw. „Biblj gest čistý, sprawe-“ „dliwý malwaz, gest to nápog občerstwugjcj.“ „Pak-li se ale nečisté čerwy do něho dagj a my-“ „sslénkami zlými od ďábla nadchnuti z něho“ „wážj: mjsto malwazu nawážj si gedu; a protož“ „blud a kacjřstwa toliko z pjsma se wywažugj.“

*) Esseni, tolik co lečitelé, na samotěspolečně žili, modlili se a pracowali, zwlásstě léčenjm se zabýwagjce; do chrámu Geruzalemského nechodili, ale oběti tam posjlali.

— Ale neřekl také náš Lutr, že Duch swatý každého oswěcuge při čtenj pjsma?

Bohomil. Blahoslawe, gestli pak každý hoden, aby ho Duch swatý oswjtil? nechá se každý Duchem swatým oswjtiti? a gsa oswjcen pracuge s Duchem swatým wěrně? Ba, že ne. Uwaž prosjm také toho. Kdyby Duch swatý oswěcowal při čtenj pjsma, oswěcowal-by luterány i helwety, biskupnjky i presbyteriány, nowokřtěnce a giné ginowěrce, i doktora Strauße. Gaký mezi těmito wyznánjmi a přeswěčenjmi panuge odpor. Gak by tu byl Duch swatý proti sobě! A předce gest prawda gediná!

Blahoslaw. „Geden gest pán, gedna wjra, geden křest, geden Bůh a otec wšech.“ (Ef. 4, 5.)

Bohomil. Uwedu ti na pamět některé přjklady z pjsma. Gel mauřenjn, komornjk z Geruzaléma domů, a čta we woze proroctwj Isaiášowo nerozuměl mu. Nemohl ho Duch swatý hnedle oswjtiti? Mohl, ale neučinil tak, nýbrž nařjdil Filipowi gjti k němu a gahna tohoto naddchnul, gak má s komornjkem mluwiti a pjsmo mu wyložiti. (Sk. ap. 8.) — Na zemi skleslý Šawel se táže: „Pane, co chceš, abych učinil?“ Nemohl ho Duch swatý hnedle oswjtiti? Mohl, ale neučinil tak, nýbrž Ananiášowi kněži bylo nařjzeno, Šawlowi oznámiti, co činiti má. Ananiáš tedy k tomuto djlu obrácenj od Pána byl oswjcen. (Sk. ap. 9.) — W Cesarei žil setnjk pohan, bohabogný Kornelius a žádal si poznati prawau wjru. Nemohl ho Duch sw.

hnedle oswjtiti? Mohl, ale neučinil tak, ale Kornelius si musel do Joppe poslati pro Petra, a ten přissed zgewil mu, cokoli mu bylo o něm přikázáno, i pokřtil ho. (Sk. ap. 10.)

Blahoslaw. Rozumjm-li ti, máme se na wýklad swých pastorů a superintendentů ptáti a gjm se řjditi.

Bohomil. Tomu oni owssem chtj, a tak ty, kterýž gsi před chwjlkau řekl, že gest ti swoboda wýkladu nade wssecko, tak my, kteřjž se swobodau wýkladu honosjme, my sprostj ewangeljci pod rozum swých učenců se musjme pokořowati, nechcemeli z bludu obwiněni býti; a tito učenci nassi bohužel s biblj tropj, co chtj — geden z nich byl Strauß.

Blahoslaw. Co si tedy počneme, abychom zachowali wjru a dussi swau?

Bohomil. Wrátjme se k swému podobenstwj. Wida mocnář, že mu nelze spoléhati se na rozum a swědomj občanů, a že práwě proto powstáwá w řjssi mnoho swárů, poněwadž si každý po swém wykládá zákon, zřjdil saud z mužů maudrých a sprawedliwých, oznámil gim, w gakém smyslu sám wydal swůg zákon, chtěge, by obecného i zwlásstnjho dobra docjlil; nařjdil gim, aby náležitě a důkladně zákon a wzágemné powinnosti wyswětlowali občanům; také ge splnomocnil, by dle zákona rozsuzowali a odbognjky wyobcowáwali z řjsse. To by se dělo a pořádek a pokog by byl do řjsse uweden.

Blahoslaw. A celého podobenstwj gaký gest wýsledek?

Bohomil. Tak Kristus Ježjš založiw cjrkew, swé ewangelium swěřil apoštolům a gegich nástupcům, gim prwé w třiletém wyučowánj oznámil swau wůli a sljbil swau přjtomnost, swau pomoc a oswjcenj Ducha swatého (Mat. 28, 20; Jan 14, 16); gim přikázal, aby národy učili a přidržowali ge k zachowáwánj Božjch zákonů (Mat. 28, 18—20); naproti tomu zawázal wěřjcj, by apoštoly a gegich nástupce slyšeli a gich poslauchali (Luk. 10, 16. 17). Z toho wycházj, že učiti, wykládati ewangelium nebo pjsmo, patřj apoštolům a gegich nástupcům, čili učjcj cjrkwi; slyšeti — wýklad přigjmati že náležj wěřjcjmu lidu, čili slyšjcj cjrkwi. Trogj pak swrchu podaný přjklad z pjsma trogjm gest důkazem, že Duch swatý u wýkladu slowa Božjho učjcj cjrkew oswěcuge a že wěrný křesťan gegim učenjm se zprawuge. Ne ged, nýbrž čistý, sprawedliwý malwaz wážj mu cjrkew z bible.

Blahoslaw. Dle twé řeči nebude tjm wěrným, šťastným křesťanem giný žádný, než katoljk?

Bohomil. A kdo pak giný ze wšech křesťanů, než křesťan katoljk? On čte pjsmo, ale přigjmá wýklad učjcj cjrkwe. Ta od swého počátku wedena gsauc Duchem swatým, učenj mu podáwá gedno, učenj přesné, učenj spasitelowo.

Blahoslaw. Když to tak gest, nezbýwá mi nic giného, nežli s tebau schwáliti způsob katolický.

Bohomil. I té radosti požjwá katoljk, že to, čemuž wěřj, wěřili sw. Pawel, sw. Augustin, sw. Method, sw. Wácslaw, sw. Wogtěch, sw. Prokop, sw. Jan, to že upřjmnj ctitelé Kristowi po geho smrti až do skonánj swěta wěřiti budau, w čem geho předkowé nalezli spokogenost a blaženost, w tom že, gako on, i geho potomci swé spasenj hledati budau.

Blahoslaw. A kdo mu dáwá tak znamenité rukogemstwj?

Bohomil. Geho cjrkew, kteráž se řjdila, řjdj a řjditi bude powždy tjm, co psali stařj, gegj otcowé, na čemž se usnesly gegj sněmy, a čemu bylo wždy, wšude a ode wšech wěřeno, neboli tak nazwaným dědičným učenjm.

Blahoslaw. Co gest to zas za učenj, dědičné učenj?

Bohomil. To máš učenj Kristowo, kteréž owšem od geho učennjků nebylo zapsáno, nýbrž ústně gen podáwáno a stálým užjwánjm do zwyku uwedeno, až ho pozděgi swatj otcowé do zwláštnjch kněh zaznamenali, sw. Ignac, Ireneus, Polikarp, Klement, Justin, a wjce, hned z prwnjho a druhého stoletj po Kristu Pánu. Ginak to gmenugj ústnj podánj.

Blahoslaw. Ty mi tu gakési učenj gakси wychwaluges, proti němuž gsem práwě mnoho slyšel mluwiti, ba že w sobě mnoho

dágečného obſahuge, da že ſe dá ſnadno poruſſiti, da že ho nenj třeba a co wjce.

Bohomil. A předce bychom bez tohoto dědičného učenj ani křeſťany nebyli, ani pjſma neměli.

Blahoſlaw. Gak to?

Bohomil. Wždyť wjš, že Kriſtus nic nepſal, nýbrž gen úſtně učil, i apoſſtolé a učennjci geho zprwu nepſali, nýbrž gen úſtně učili; teprw pozdě, giž po Kriſtowě odchodu, po rozhláſſenj geho ewangelium ſeſtawili pjſemně geho učenj a ſkutky, geho žiwot a ſmrt, a to geſſtě ne úplně, gak dj ſw. Jan zawjrage ewangelium ſwé: „Geſtiť pak i giných mnoho wěcj, kteréž činil Ježjš a kdyby měly wſſecky každá obzwláſſtně pſány býti, mám za to, žeby ani ſwět nemohl přigjti těch kněh, kteréž by měly pſány býti.“ (21, 25.) — Mimo to, kdo nám ztwrdj, že gakéſi pjſmo wnuknutjm Ducha ſwatého ſepſáno geſt, že tato naſſe bible ſkutečně pjſmo ſwaté geſt, z gakých kněh ſeſtáwá, gak při naſkytlých rozepřjch ſe má ten onen biblický wýrok bráti, neli dědičné učenj? — Tolik o geho potřebě; na ſwé druhé námitky mnoho neſtaw, neboť i dědičné učenj od ſtarých otců cjrkewnjch geſt zapſáno a gen to platj, co ſe ſnáſſj s biblickým učenjm.

Blahoſlaw. Zdali pak i náš Lutr geſt pro dědičné učenj.

Bohomil. Aleſpoň r. 1530 we ſwém wýkladu na 111. žalm na liſtu 215 w 5. ſwazku wygádřil ſe takto: „Děkugeme Bohu, že ſwé učenj“

„zachowáwá w pjsmě, na kazatelně a w úst-
„njm“ podánj.“

Blahoslaw. Tak arciť připausstj dědičné
učenj.

Bohomil. Suď nynj Blahoslawe, ale
suď nestranně, kdo kráčj bezpečněgssj cestau, my,
čili katoljci? My ewangeljci máme bibli bez dě-
dičného učenj, bez cjrkewnjho wýkladu; ale s
gedinau biblj w ruce nedokážeme nic, negsauce
přeswědčeni, že gest djlo božj; s gedinau biblj
w ruce w pochybnostech o ni neb skrze ni wznik-
lých nic nerozhodneme, gelikož ona sama sebau
rozsuditelná nenj. My ewangeljci máme swo-
bodný wýklad a práwě tjmto swobodným wý-
kladem máme slowo božj porussené, potupené,
zawržené, žádné gednoty, žádné wjry, žádné
utěchy!

Blahoslaw. Bohužel, totě prawda!

Bohomil. Katoljci magj bibli, toto psa-
né, magj dědičné učenj, toto úst nj slowo Božj,
a magj cjrkewnj wýklad, toto postaupné ewan-
gelium, gedno tedy, ať djm, stálé, až do skonánj
swěta trwagjcj ewangelium Kristowo, což se
wzágemně wygasňuge, potwrzuge, podporuge.
Proto také gen u nich gest gednota, wjra, útěcha.
Nuže, kdo gest wssjm ugisstěněgssj, my, čili ka-
toljci?

Blahoslaw. Málem bys mne přeswěd-
čil, že katoljci.

Bohomil. Ty nechceš s úsudkem swým
na swětlo. Slyš tedy úsudek můg. Náš Lutr

děkuge Bohu, že zachowal swé učenj i w austnjm podánj; náš Lutr zgewně wyznal, že gsme z papežstwj přigali pjsmo swaté; náš Lutr nezapřel, že wážj z bible blud a kacjřstwj, kdož po swém smyslu z nj wážj. Mámli katolické cjrkwi w ustanowenj pjsma wěřiti, budu gj wěřiti i w geho wýkladu, budu gj wěřiti we wssem: Stanu se katoljkem.

Blahoslaw. Na tom gesstě negsem ustanowen.

Rozmluwa III.

Blahoslaw. Wčera gsem nawsstiwil za gistau přjčinau dwogjctihodného panáčka nasseho; za řeči gsme přissli na wjru. Tu mezi giným mne ubezpečowal, že prý papeži mnohé neprawé wěci přimjchali do prawé wjry Kristowy.

Bohomil. A cos mu na to odpowěděl?

Blahoslaw. Jnu mlčel gsem; za gedno gsem newěděl, co bych odpowěděl; za druhé, i kdybych byl wěděl, nebyl bych mu odpjral.

Bohomil. Negednal's nedobře; wssak mi si o té wěci také pohowořjme, a co řekneme, potwrdjme nassjm Lutrem. Powěz mi, gaké to přjměsky uwedl náš p. pastor?

Blahoslaw. Kristus, prý, toliko dwě swátosti ustanowil, gak mi wěřjme, křest a swa-

tau wečeři; papeži, prý, ale k dwěma těmto patero nowých přidělali.

Bohomil. Kdyby tomu bylo tak, owſſem by měl dobře náš pan paſtor a bylaby welice pochybná cjrkew řjmſká; ale ne, pan paſtor geſt na omylu, a ty s njm; dowol, abych tě z omylu twého wywedl.

Blahoſlaw. Wywedeš-li mne, budu tomu powděčen.

Bohomil. Katoljci i my máme za to, že Kriſtus gakéſi zewnitřnj proſtředky uſtanowil, kterýmiž půſobj oſprawedlněnj a poſwěcenj naſſich duſſj.

Blahoſlaw. Ano, gſau to ſwátoſti, ale gak gſem řekl, ſedm gich přigjmagj katoljci, my luteráni gen dwě.

Bohomil. My luteráni owſſem gen dwě: ale náš Lutr přigjmal gich také ſedm.

Blahoſlaw. Rád bys mi něco namluwil, nenj-li prawda?

Bohomil. Že to nenj můg způſob, mohl ſes giž přeſwědčiti; poněwadž wſſak ſlowa Lutrowa u tebe magj wáhu: moge, pohřjchu, žádné, přečti ſi tedy, co Lutr prawil w řeči ſwé o nowém zákonu, konané r. 1520. Nagdeš to na liſtu 335 w prwnjm ſwazku.

Blahoſlaw. Lutr prawil: „Mſſi, čili“ „wečeři Páně muſjme powažowati za ſwátoſt“ „a úmluwu, nikoli za oběť; ona rowněž tak“ „oběti nenj, gako nj negſau giné ſwátoſti:“ „křeſt, biřmowánj, pokánj, pomazánj a oſtatnj.“

Bohomil. Wjš které swátosti magj katoljci?

Blahoslaw. Tussjm křest, biřmowánj, pokánj, wečeři Páně, poslednj pomazánj, swěcenj kněžstwa a staw manželský.

Bohomil. A o kterých swátostech zegména mluwj Lutr we swrchu uwedeném dokladu.

Blahoslaw. O wečeři Páně, o křtu, o biřmowánj, o pokánj a o poslednjm pomazánj.

Bohomil. Mimo to dj: „a ostatnj;" které swátosti tu může mysliti?

Blahoslaw. Snad ne swátosti katolické: swěcenj kněžstwa a staw manželský!

Bohomil. Nepochybně, neb w tomž pogednánj o moci papežské, kdež prawj, že biřmowánj gest swátost, že poslednj pomazánj gest swátost, prawj také, že swěcenj kněžstwa prawá gest swátost. A tentýž Lutr napsal w 5. swazku spisů swých na listu 122: „Staw" „manželský gest swátost, a wyznamenáwá du-" „chownj spogenj Krista s cjrkwj geho."

Blahoslaw. Tak by byl Lutr skutečně sedmero swátostj přigjmal: Ne, to gsem gesstě nesslyssel! to bych byl také nepřipustil! S Lutrem se nebudu přjti.

Bohomil. Katoljci tedy wzhledem na počet swátostj newyznáwagj nic giného, nežli, co Lutr r. 1520 hlásal. Oni gedinj mohau na sebe potahowati Lutrowa slowa w gegich chwalném smyslu: „A protož zpřjma prawjm,"

„že máme bud wſſecko wěřiti nebo nic newě-“ „řiti. Duch ſwatý ſe nedá rozděliti, aby gednu“ „wěc činil za prawau, druhau za neprawau.“ A práwě gednage o ſwátoſtech r. 1544, wyjádřil ſe tak Lutr, gak widjš na liſtu 180. w 8. ſwazku.

Blahoſlaw. Že ſwátoſtj, w kterýchž ſe s katoljky my luteráni rozumjme, hluboko ſahagj do duchownjho žiwota pokánj a wečeře Páně; přál bych ſi, abychom ſi o nich promluwili ſſjře.

Bohomil. Milerád ſe ti, Blahoſlawe, propůgčjm k ſlužbám. Wezmi tedy 1. ſwazek: na liſtu 62. mluwj Lutr o ſwátoſti pokánj.

Blahoſlaw. „Prawá ceſta a způſob“ „náležitý, krom něhož ginébo nenj, geſt wele-“ „bná, miloſti plná, ſwatá ſwátoſt pokánj, kte-“ „rauž uſtanowil Bůh k potěſſenj hřjſſnjků,“ „dada ſwatému Petrowi pro celau křeſťanſkau“ „cjrkew kljče a řka: „Cožbykoli ſwázal na zemi,“ „budeť ſwázáno i na nebi; a cožbykoli roz-“ „wázal na zemi, budeť rozwázáno i na nebi.“

Bohomil. Může-li pak katolický bohoſlowec o pokánj důkladněgi učiti, nežli tu učj ſám Lutr?

Blahoſlaw. Mluwil tak Lutr, gak widjm r. 1518, w 2. roce ſwé reformacj; ſnad pozděgi ſwůg náhled změnil?

Bohomil. Přjteli, mezi námi řečeno; neſlaužj to Lutrowi ke cti, že ſwé náhledy měnil; katoljci magj práwo mu wytýkati powě-

trnjku, my pak luteráni máme na něm sypký pjsčitý základ: Než před swau smrtj byl Lutr rozwážliwěgssj, a gak w úmrtnjm roce swém 1546 o pokánj smeyssel, dowjš se toho, co psal proti bohoslowcům Luwáňským, wiz list 382. w 8. swazku.

Blahoslaw. „Rádi wyznáwáme, že“ „pokánj s mocj gest rozhřessugicj swátost, ne=“ „boť má zasljbenj a uděluge odpusstěnj hřjchů pro“ „Krista.“ — Proč tedy u nás swátosti pokánj nenj?

Bohomil. Měla by býti; w apologii konfessj nassj tu na listu 110. wýslowně stogj: „Prawé swátosti gsau: křest, wečeře Páně a“ „rozhřessenj, což gest pokánj; neboť obřadowé“ „tito mágj pro sebe rozkaz Božj a zasljbenj“ „milosti.“ Tak také stogj w Norimberském wy=znánj: „Náš milý Pán Ježjš ustanowil swá=“ „tost pokánj. *)“ Než za nassjch dnů nenj po=kánj uznáno za swátost.

Blahoslaw. Snad z toho sesslo během času proto, poněwadž ginak bral pokánj Lutr, a něčeho giného k němu požadugj katoljci.

Bohomil. Čeho medle požadugj ka=toljci?

Blahoslaw. Ljtost, zpowěd, dostiuči=něnj.

Bohomil. Tohotéž požadowal k po=kánj Lutr: ljtost, zpowěd, dostiučiněnj.

---

*) Norimberg. Glaubensbuch 1746. S. 135.

Blahoslaw. Rád bych to z geho úst slyssel.

Bohomil. Hned, hned to uslyssjš. W 1. swazku na l. 341. stěžuge si Lutr na Eka, s kterýmž r. 1520 měl co zápasiti. „Doktor Ek“ „pjsse, že prý ljtost hubjm, a za nepotřebnau po=“ „wažugi, zpowěd že ztenčugi, dostiučiněnj že“ „zawrhugi; to na mne nalhal, spisy moge“ „swědčj ginak.“

Blahoslaw. Gaké spisy tu mjnj?

Bohomil. Mjnj tu swé kázanj o swáto=sti pokánj, gež měl r. 1518 a z něhož ti mjstečko na listu 65. chci přečjsti: „Aby mne žádný“ „opětně newinil, že zapowjdám dobré skutky,“ „prawjm, že máme oprawdowě litowati, zpo=“ „widati se a dobré skutky konati.“

Blahoslaw. Z toho gest owssem wi=děti, že žádá ljtost, zpowěd a dostiučiněnj. Ale mám swé přjčiny při zpowědi se pozdržeti. Řekni mi upřjmně, co držj Lutr o zpowědi?

Bohomil. Lutr si zpowědi a gmeno=witě tagné zpowědi welice wážj. W 1. swazku na l. 512. a 515. se toho dočteš.

Blahoslaw. „Tagné zpowědi si wážjm“ „tak welmi, gako panenstwj a čistoty, gá gi“ „držjm za wěc stkwostnau a spasitelnau. Wssi=“ „ckni křesťané měliby toho želeti, kdyby tagné“ „zpowědi nebylo; a wssickni křesťané měliby“ „Bohu děkowati, že nám gest dána a dowo=“ „lena. Tagná zpowěd gest poklad, w němž“ „nám Bůh zachowáwá a podáwá swé milosr=“

„denstwj a nasse rozhřessenj.“ Kdy to psal Lutr?

Bohomil. R. 1521. — Ale čti dále na l. 516.; tu se dočteš, proč se máme zpowjdati.

Blahoslaw. „Bychom se rádi zpowj-“ „dali, k tomu nás magj pohnauti dwě přjčiny.“ „Prwnj pohnútka gest swatý křjž, hanba totiž“ „a stud, gelikož člowěk před člowěkem se ob-“ „nažuge, na sebe žaluge, sebe zlehčuge. Wěru“ „stkwostná gest to čásť swatého křjže. Kdyby-“ „chom mohli poznati, gaké tresty takowýmto“ „samowolným se rděnjm předcházjme a gak si“ „Boha nakloňugeme tjm, že k chwalám geho“ „se snižugeme a zmařugeme, na tisjc mil by-“ „chom k zpowědi chwátali . . . Ani půst, ani“ „modlitba, ani odpustky, ani paut, ani trápenj“ „nám neprospěgj tak, gako ono samowolné za-“ „hanbenj, když w nicotu swau se pohřižugeme,“ „pokořugeme a milostj božjch hodnými se stá-“ „wáme. Bohdeyž se stalo obyčegem, wssecky“ „tagné hřjchy weřegně wyznáwati, gak to sw.“ „Augustin činjwal! Gakých milostj bychom tu“ „rychle nabyli, kterýchž přjsným žiwotem na-“ „býti nemůžeme! A proč se stydjme tak gediného“ „člowěka, kdežto zemřewsse, Boha, geho angelů“ „a dáblů tisjckráte wjce se styděti budeme, a“ „mohlibychom toho nepatrným studem před“ „člowěkem ugjti. Newjm také, zdali má ten“ „prawau, žiwau wjru, genž se zdráhá před člo-“ „wěkem býti zahanben, a ani tak malau čásť“ „křjže nechce nesti.“

Bohomil. To gest ta prwnj pohnútka k zpowědi; na str. 517 udáwá Lutr druhau.

Blahoslaw. „Druhá pohnútka k do=" „browolné zpowědi gest milostné zasljbenj Páně" „u sw. Mat. 16, 19. „Což bys koli rozwázal" „na zemi, budeť rozwázáno i na nebi, a u sw." „Jana 20, 23: „Kterýmž odpustjte hřjchy, od=" „pausstěgjť se gim." — Obé pohnútky gsau welmi důležité, ale zdá se mi, že tu gedná Lutr pauze o zpowědi dobrowolné; zdali také za po=třebné uznáwá, se zpowjdati?

Bohomil. Odpowěd na to máš w 5. swazku na listu 232. a 233.

Blahoslaw. „Zgewně tu mluwj Kri=" „stus, že chce kljče dáti Petrowi. Neřjkeyte," „že by měl kljče dwoge; ty samé kljče, kteréž" „sám má a žádné giné, ty dáwá Petrowi. Ga=" „koby řekl: Proč hledjš do nebe po mých klj=" „čjch? Neslyssel gsi, že gsem ge dal Petrowi?" „Gsau to kljče nebeské, prawda; ale negsau" „w nebi, gá gsem ge pozůstawil na zemi. Nehle=" „dey gich w nebi, nebo kde koli ginde, alebrž" „w ústech Petrowých, tam gsem ge uložil. Pe=" „trowa ústa gsau má ústa; geho gazyk gest má" „kljčnj schrána; geho úřad gest můg úřad; geho" „swázánj mé swázánj; geho rozwázánj mé roz=" „wázánj; geho kljče mé kljče. Giných nemám," „o giných newjm; a co ty swážau, gest swá=" „záno: co rozwážau, gest rozwázáno. Z toho" „giž poznáwáme, co kljče gsau, gsau úřad, moc," „nařjzenj od Boha skrze Krista dané křesťan="

„ſtwu, lidem hřjchy odpuſtiti, čili zadržeti. Nebo“
„tak řekl Kriſtus: „Ale abyſte wěděli, žeť má“
„moc ſyn člowěka na zemi odpauſſtěti hřjchy,“
„tedy djm ſſlakem poraženému: wſtaň, wezmi“
„lože ſwé a gdi do domu ſwého. J wſtal a“
„odſſel do domu ſwého. A widauce to záſtu-“
„powé báli ſe, a welebili Boha, kterýž dal ta-“
„kowau moc lidem.“ (Mat. 9, 6—8.) „Nech“
„tě nepomýlj fariſeyſká ſlátanice, gak by mohl“
„člowěk hřjchy odpauſſtěti, nemoha uděliti ani“
„miloſti, ani Ducha ſwatého? Drž ſe ſlow Kri-“
„ſtowých a buď ubezpečen, že nemá Bůh giného“
„způſobu, hřjchy odpauſſtěti kromě úſtného“
„ſlowa, gak lidem nařjdil. Nehledáš-li odpu-“
„ſſtěnj we ſlowu, darmo hledjš do nebe, miloſt“
„rozhřeſſenj žádage.“

Bohomil. Gak rozumjš, narážj tu Lutr na ſakramentáře a na Kalwiniſty, genž nechtěli wěřiti, že by mohl člowěk na mjſtě Kriſtowě hřjchů odpauſſtěti a se Židy řjkali: žádný nemůže hřjchy odpauſſtěti, gediné Bůh ſám.

Blahoſlaw. Udáwá také Lutr, z kterých hřjchů, a gak ſe máme zpowjdati, že geſt třeba dle učenj Lutrowa, abychom hřjch za hřjchem paſtorowi wyznáwali, nebo ſe wůbec za hřjſſnjky wyhláſili a řekli, že wſſech ſwých hřjchů litugeme?

Bohomil. Dowjš ſe toho z kázanj, gež měl Lutr r. 1518 o ſwátoſti pokánj, gak geſt w 1. ſwazku na liſtu 66.

Blahoslaw. „Protož nemusſiš, prawj“ „Lutr, do tagné zpowědi bráti giný hřjch, leč“ „ten, gehož za ſmrtelný hřjch pokládáš, a kterýž“ „twé ſwědomj tjžj a ſaužj. Kdybychom ſe měli“ „zpowjdati ze wſſech hřjchů, muſilibychom ſe“ „zpowjdati každau chwjlčinku. Že by ale ſlau=“ „žilo k naprawenj, zpowjdati ſe i z hřjchů wſſe=“ „dnjch obzwláſſtně tenkráte, nemáme=li do ſebe“ „hřjchů ſmrtelných, neupjráme.“ — Hle, hle; rozeznáwá také Lutr mezi wſſednjm a ſmrtelným hřjchem?

Bohomil. Rozeznáwá, a čemu podnes katoljci učj, tomu učil Lutr r. 1518, a toho r. 1525 potwrdil, že nikoliw wſſednj, nýbrž ſmr=telnj hřjchowé wedau k zatracenj. Gak tu wi=djme we 4. ſwazku na l. 27. řekl Lutr, ſedmý žalm wykládage: „Prawda geſt, že wſſednj“ „hřjchowé člowěka nezatracugj.“ — Ale wraťme ſe opět k ſwému předmětu, a přečti ſi, co Lutr w úmrtnjm roce ſwém 1546 do ſwého malého katechismu napſal. 8. ſwaz. 351. l.

Blahoslaw. „Před Bohem ſe muſjme“ „dáti winnými wſſemi hřjchy i newědomými:“ „zpowědnjku ale máme wyznati gen wědomé“ „hřjchy ſwé, genž nás tjžj. A kteřj gſau to?“ „Ohledni ſe na ſtaw ſwůg, ſkaumey ſe dle de=“ „ſatera božjch přikázanj, zdali gſi otec, matka,“ „ſyn, dcera, pán, panj, čeledjn? zdali nebyls“ „neposluſſný, newěrný, leniwý? zdali gſi komu“ „ſlowem neb ſkutkem neubljžil? zdali gſi nekradl,“

„nepromeſſkal, nepronedbal, ſſkodu neučinil?“ — Totě docela po katolicku!

Bohomil. Geſt ſkutečně, ale ſám muſýš oſwědčiti, že to nic neprawého nenj. Otewři ſi nynj ſtolnj geho rozpráwky, i zde nagdeš na liſtu 196. něco o zpowědi a na l. 198. něco o rozhřeſſenj.

Blahoſlaw. „Máme ſe také z tagných,“ „Bohu toliko powědomých hřjchů ſrdce ſwého“ „zpowjdati; máme wyznati, když gſme u ſebe“ „uſmyſlili přikázanj božj přeſtaupiti.“ — „Kdy-“ „by někdo winu ſwau kaplanowi a cjrkewnjmu“ „ſlužebnjku zamlčel a rozhřeſſen odeſſel, béře ſi“ „to on ſám na ſwědomj; cjrkewnj ſlužebnjk geſt“ „wymluwen.“ — Na mau prawdu, kdybych to ſám nečetl z Lutrowých ſpiſů, myſlilbych, že to pjſſe katoljk.

Bohomil. Máš dobře, Lutr zaſtáwá docela zpowěd, a giž neſcházj nic giného, nežli abys co horliwý luterán znal také zpowědnj geho formuli.

Blahoſlaw. Proč ne? Žertugeš, čili mluwjš prawdu?

Bohomil. Gen poſlechni, co ti přečtu z geho malého katechismu — padá to do umrtnjho roku Lutrowa. „Otázka: Můg milý,“ „powěz, gak bych ſe měl zpowjdati? — Odpo-“ „wěd: Tak máš mluwiti k ſwému zpowěd-“ „njku: Ctihodný pane, proſjm wás, abyſte mau“ „zpowěd wyſlyſſel, a mne pro Boha rozhřeſſil.“ „Nynj rci: Gá bjdný člowěk dáwám ſe před“

„Bohem wſſemi hřjchy winným; před wámi“
„ſe wyznáwám, že gſem čeledin, děwečka . . . .“
„ale, pohřjchu, neſlaužjm wěrně hoſpodáři ſwé=“
„mu, nebo to a to gſem neučinil, co mi roz=“
„kázali, rozhněwal gſem ge, popudil gſem gich“
„k zlořečenj, práce gſem zanedbal a ſſkody gſem“
„nadělal, nebyl gſem také čiſtý w řečech a ſku=“
„tcjch ſwých, s mými ſaudruhy gſem ſe zlobil,“
„proti mé hoſpodyni gſem reptal, klel gſem atd.“
„Toho wſſeho litugi, o miloſt proſjm, chci ſe“
„polepſſiti. — Pán nebo panj nechť řekne: zwlá=“
„ſſtě ſe wyznáwám, že gſem ſwé djtě, ſwau“
„čeleď newedl ke cti a chwále božj, klel gſem,“
„dáwal gſem pohorſſenj hanebnými ſlowy neb“
„ſkutky, ſwému ſauſedu gſem ſſkodil, pomlau=“
„wal gſem, přjliš draze gſem prodáwal, dá=“
„wal gſem ſſpatné zbožj a malau mjru, loket,“
„wáhu a co giného gſem we ſwém ſtawu proti“
„přikázanjm božjm ſe přečinil.“

Nu, Blahoſlawe, nenj=li to úplné zpyto=wánj ſwědomj? celá formule zpowědnj? Suď ſám, zdali ſe katoljci s Lutrem neſrownáwagj wjce, nežli my luteráni?

Blahoſlaw. Bohužel, katoljci; a my, chceme=li ſe zprawowati učenjm Lutrowým muſjme ſe zpowjdati gako katoljci; ba ſtogj=li to tak s ginými ſpornými články, muſjme uči=niti geſſtě wjce, nežli gen ſe zpowjdati. Medle gak to dopadá s wečeřj Páně? tu katoljci i my za ſwátoſt přigjmáme.

Bohomil. Přigjmáme, ale s welkým rozdjlem. Katoljci wěřj, že w oltářnj swátosti chléb a wjno w tělo a krew Páně se proměňuge, my wšak, že se při přigjmánj k chlebu a wjnu tělo a krew Páně připoguge.

Blahoslaw. To také máme dobře, i zewněgšek gest pro nás; což newidjme, že způsoby chleba a wjna zůstáwagj.

Bohomil. Zewněgšek gest pro nás, způsoby chleba a wjna zůstáwagj; proto pro wšecko ale katoljci, twrdjce, že se wnitřnj podstata chléba a wjna proměňuge, ač zewněgšj způsoby gegich zůstáwagj, magj dle mého domněnj pjsmo sw. pro sebe.

Blahoslaw. A gak mluwj pjsmo sw. pro katoljky o swátosti oltářnj?

Bohomil. Poważ, że sám Kristus Pán při poslednj swé wečeři o chlébě a o wjnu řekl: „Totoť gest tělo mé, totoť gest krew má,“ tak tedy tělo swé a krew swau apoštolům k požjwánj podáwal; nic méně proměniw wnitřnj podstatu chleba a wjna w tělo swé a w krew swau, zewněgšj gegich způsoby neproměnil. W tomtéž smyslu učil apoštol geho sw. Pawel. Ale wždyť máme bibli při ruce. Nahledni pak do ewangelium sw. Matauše, sw. Lukáše, sw. Marka, i do 1. epištoly sw. Pawla ke Korintským.

Blahoslaw. (čte:) Mat. 26, 26—28. „A když oni wečeřeli, wzal Ježjš chléb a dobrořečil Bohu i lámal a dáwal učedlnjkům swým

a řekl: Wezměte a gezte, totoť geſt tělo mé. A wzaw kalich djky činil, a dal gim, řka: Pjte z toho wſſickni, neb to geſt krew má nowého zákona, kteráž za mnohé wylita bude na odpuſſtěnj hřjchů." — Luk. 22, 19. 20: A wzaw chléb djky činil a lámal a dáwal gim, řka: „Totoť geſt tělo mé, kteréž ſe za wás dáwá, to čiňte na mau památku." Též i kalich, když odwečeřel, řka: „Tentoť geſt kalich, nowý zákon w mé krwi, kteráž za wás bude wylitá." — Mat. 14, 22—25: „A když oni wečeřeli, wzal Ježjš chléb a dobrořečiw lámal a dáwal gim, řka: „Wezměte, totoť geſt tělo mé." A wzaw kalich, djky činil a dal gim a pili z něho wſſickni. J řekl gim: „Tatoť geſt krew má nowého zákona, kteráž za mnohé wylita bude." — 1. Kor. 11, 23—25: „Gá zagiſté přigal gſem od Pána, což i wydal gſem wám, že totiž Pán Ježjš tu noc, w kterauž zrazen byl, wzal chléb a djky čině lámal a řekl: „Wezměte a gezte: totoť geſt tělo mé, kteréž za wás na ſmrt wydáno bude, to čiňte na mau památku." Takž wzal i kalich, když powečeřel, řka: „Tento kalich geſt nowá ſmlauwa w mé krwi, to čiňte kolikrátkoli pjti budete, to čiňte na mau památku."

Bohomil. Zřegmě mluwil Kriſtus; z láſky k ſwým dal gim ſwé tělo a krew ſwau w potrawě poživatelné; a gako apoſſtol ſw. Pawel nic nepochybowal, ale na ſlowu Kriſtowu wěřil, učil: neměli bychom ani my pochybowati,

nýbrž tak welkým a ſlawným rukogmjm wě-
řiti.

Blahoſlaw. Co pohnulo Lutra, že ſe uchýlil od katolického učenj o wečeři Páně.

Bohomil. Lutr neupjral nikdy přjtomnoſt Kriſtowu w oltářnj ſwátoſti. Z nechwalné wzdorowitoſti owſſem wchlebenj (impanacj) zaſtáwal, gežto katolická cjrkew přepodſtatněnj (transſubſtanciacj) učj. Prohláſil ſe wſſak, že dowoluge gedno i druhé wěřiti, wěřiti totiž, že ſe chléb w tělo Páně proměnj, i wěřiti, že chléb we ſwátoſti ſpolupřjtomným zůſtáwá. Že wchlebenj Lutrowo ryzjho, prawého Kriſta, nám nepodáwá, nýbrž gen gakauſi ſměſici, geſt na bjlémdnj. Ale téhož čaſu upjral Zwingli, po něm pak Kalwjn a ginj přjtomnoſt Kriſtowu w oltářnj ſwátoſti, rozhlaſſugjce, že chléb a wjno pauhé geſt wyobrazenj, připomenutj, znamenj těla a krwe Páně. Proti nim chtěwſſjm ſe s njm sgednotiti, powſtal Lutr a we ſwém ſpiſu proti bludům ſakramentářů wece mezi giným takto: „Proklato budiž takowéto“ „ſpogenj, kteréž ty chceš mezi křeſťany uwéſti,“ „proklato budiž w tomto i budaucjm žiwotě!“ „Obrať ſe na giného, na mne ne! Kdybych“ „twé rodiče, twau manželku a twé djtky za-“ „bil, i tebe zabiti chtěl a předce ti řekl: Drahý“ „přjtelinků, proſjm tě, buď gen dobré myſli,“ „milugme ſe weſpolek, wěc nenj tak důležitá,“ „abychom ſe pro ni nenáwiděli a pronáſledo-“ „wali; co bys řekl? A ty třeſſtěnče, ty mi za-“

„bjgjš mého Krista, Krista mého mistra, mého“ „Boha, mého otce we swatém slowě geho; —“ „ty mi zabjgjš mau matku sw. cjrkew; — ty“ „mi zabjgjš mé bratry spolukřesťany a předce“ „se opowažugeš, přimlauwati mi: pokog! po-“ „kog!“ *) Než nemoha swau osobnostj gim oddolati a bludy gegich zastawiti, odwoláwá se Lutr na swědectwj cjrkwe; a z geho dokladku, w I. nassj rozmluwě na str. 22 uwedeného, můžeš se přeswědčiti, že pod ztrátau spasenj zawazuge wěřjcj, aby se drželi katolického učenj o oltářnj swátosti. Wiz 5. swaz. I. 490.

To se stalo r. 1532 a na to w úmrtnjm roce swém 1546 proti Luwáňským bohoslowcům napsal toto: „We welebné swátosti oltář-“ „nj, kteréž se klaněti máme, podáwá se opra-“ „wdowé a podstatné tělo a krew Páně a obé“ „se přigjmá od hodných i nehodných.“ Wiz 8. swaz. I. 361.

Blahoslaw. Ale na mau otázku: co pohnulo Lutra, že se uchýlil od katolického učenj o wečeři Páně, dal gsi mi na srozuměnau, žeby byl tak učinil z nechwalné wzdorowitosti? gest tomu tak?

Bohomil. Nemohu swé slowo wzjti nazpět; ty sám toho na mne nebudeš chtjti, uwážjš-li, co prawil Lutr: „Kdyby mi před pěti“ „léty Karlstadt, nebo kdo giný byli řekli, že w“ „oltářnj swátosti nic giného nenj, nežli chléb“

---

*) Tom. 1. fol. 382. 383.

„a wjno, nezapjrám, že by mi s tjm byli we=“ „lice poslaužili. Práwě tento článek mi nadě=“ „lal neywjce nepokoge, tak že gsem mnoho“ „zápolil s sebau a se winul, gen abych se“ „z něho wybawil, wěda dobře, že bych tjm byl“ „papežstwj neywětšj ránu zasadil. Ale nemohu“ „si pomoci, gsem gako uwězněn, wýrok Kri=“ „stůw stogj zgewně a mocně proti mně a zá=“ „dnými slowy se smysl geho odhádati nedá.“*)

Blahoslaw. Nechme toho, nechme; mne hněte, že se mohl Lutr we wěci tak swaté, tak důležité wzdorowitostj zprawowati. A wšak neljbj se mi rowněž, že se katoljkům při we=čeři Páně geho krew odegjmá.

Bohomil. To ti katoljci nigak nepři=pustj, žeby byli zbaweni krwe Páně. Učjť a učenj swé dowozugj takto: Když Kristus Ježjš s apoštoly swými naposledy wečeřel, podal gim swé tělo, kteréž teprw mělo býti obětowá=no, podal gim swau krew, která měla teprw býti wylita; bylo tedy tenkráte tělo geho žiwé tělo, krew geho žiwá krew; žiwé ale tělo musj býti spogeno s krwj, a žiwá krew musj býti spo=gena s tělem. A tak pod způsobem chleba podal Kristus Ježjš swým apoštolům negen swé tělo, anobrž i krew swau; rowněž pod způsobau wjna negen swau krew, anobrž i tělo swé. Totéž platj, kdykoli se dle rozkazu Páně: „To čiňte na mau památku,“ wečeře geho

*) Luthers W. Walch. B. 15. S. 2448.

za naſſich dnů obnowuge. Nenj Pán Ježjš odpoly pod způſobau chleba a odpoly pod způſobau wjna přjtomen, ani nenj w obau těch způſobách rozdělen: nýbrž, geſt celý s tělem ſwým a krwj ſwau gak pod způſobau chleba tak pod způſobau wjna. Protož, kdo pod kteraukoli způſobau přigjmá, přigjmá celého Kriſta; pro žiwot wěčný poſtačuge toliko pod gednau způſobau přigjmati, gak ſám oſwědčil Kriſtus: „Kdo gj chléb tento, žiw bude na wěky“ (Jan 6, 59); a cjrkwi geſt ſwobodno, pod gednau nebo pod obogj způſobau wečeři Páně přiſluhowati.

Blahoſlaw. To geſt arcit učenj katoljků, ale nenj to učenj Lutrowo.

Bohomil. Ba řekni raděgi, nenj to učenj luteránů, wzdáliwſſjch ſe od učenj Lutrowa. Ne Lutr, nýbrž luteráni prawj, žeby pod způſobau chleba požjwali Kriſtowo tělo a pod způſobau wjna geho krew. Začež nám wytýkagj katoljci: „Utraquiſta ukrad Kriſta.“ A gá myſljm, že má tato wýčjtka ſwé mjſto; nebo kdo prawj, že geſt pod způſobau chleba gen Kriſtowo tělo a pod způſobau wjna genom geho krew, dělj Kriſta na dwě polowice, rozpoluge ho, a rozpůlený Kriſtus nenj žiwý Kriſtus.

Blahoſlaw. Přjteli, ty mi dnes hrozné řeči wedeš; zprwu gſi nazwal naſſi wečeři Páně ſměſicj, nynj ſe mi zdáš pochybowati, že bychom w nj přigjmali žiwého Kriſta, ko-

nečně mne budeš chtjti přemluwit, že nám z celého dědictwj Kristowa nezbýwá nic, nežli sprostý chléb a sprosté wjno. To gsau wěci smutné, žalostné.

Bohomil. Buď ubezpečen, že mne to rmautj, gako tebe; a předce, poněwadž náš Lutr wystaupil z apoštolské poslaupnosti, a my nemáme řádných nástupnjků apoštolských, gež Kristus splnomocnil, by činili na geho památku, což činil on sám: ginak mluwiti nemůžeme.

Blahoslaw. A proč Lutr, nezůstaw při starém učenj o wečeři Páně, i to staré gegj posluhowánj pod gednau zginačil?

Bohomil. Nezawedl Lutr wše, co bylo uwedeno po geho smrti. Abys wěc dobře poznal a posaudil, nagdi si na listu 219. w 1. swazku, gak se Lutr na psanj gakéhos officiala r. 1520 we Stolpenu wygádřil.

Blahoslaw. „Nic méně ljbj se nám,“ „že se učj a nařjzuge, bychom se spokogili s ge=“ „dnau způsobau a pewně wěřili, že Kristus“ „ne částečně, nýbrž zcela a úplně w každé způ=“ „sobě swátosti gest. Rowněž tak wěřjm gá, a“ „prosjm gednoho každého, aby tak wěřil; gi=“ „nák, nežli stogj w tomto psanj, w kázanj swém“ „gsem nemluwil.“ — W gakém to kázanj?

Bohomil. Máš ge na l. 211. r. 1520, když ge měl, shora gest poznamenáno.

Blahoslaw. „Gá gsem neprawil a ne=“ „radil, aniž to gest mjněnj mé, aby někteřj“ „biskupowé ze swé moci začali podáwati pod“

„obogj způſobau, leč by to bylo uſtanoweno“ „a nařjzeno na ſněmu wſſeobecném.“

Bohomil. A že Lutr gako w učenj ſwém o wečeři Páně, tak též při gegjm poſluhowánj wzdorowitoſtj byl weden, to ti doſwědčj tato ſlowa geho: „Kdyby papež a neb ſněm cjrke-“ „wnj přikazowal, wečeři Páně pod obogj po-“ „ſluhowati, tedy bych gá gim na wzdor s ge-“ „dnau toliko způſobau ſe ſpokogil, a ſwým“ „přjwržencům gen gednu nebo žádnau, a ne dwě“ „podáwal, ano gá bych prokljnal ty, kteřjžby“ „dle nařjzenj ſněmu pod obogj přigjmali.“ *)

Blahoſlaw. Widjm, widjm, že nezáleželo Lutrowi tak mnoho na dwogj způſobě, gako ſpjſſe na odporu; gá pro ſwau oſobu gſem ſice přeſwědčen, že přigjmati pod gednau způſobau poſtačuge, a wſſak odpor w tom nalezám, že w katolické cjrkwi přigjmagj wěřjcj pod gednau, kněžj pak pod dwogj způſobau.

Bohomil. I kněžj katoličtj přigjmagj pod gednau, kdykoli co kagjcj přiſtupugj k ſtolu Páně, kdykoli ſe gim podáwá poceſtnj ſtráwa umjragjcjch, kdykoli přigjmagj, mſſi neſlaužjce; ſlaužjce toliko mſſi přigjmagj pod obogj.

Blahoſlaw. A proč tak? co gſau w tom za přjčiny?

Bohomil. Wěz neyprwé, že hebregſké ſlowo misa znamená „dobrowolná oběť.“ Katoličtj kněžj, ſlaužjce mſſi, obnowugj tu oběť,

*) 2. Tom. Jenen. 1555. fol. 559.

kterauž Kristus Ježjš Otci swému nebeskému za nás podal. Gak ti powědomo, wydal pro nás swé tělo a swau krew na křjži; bychom ale tělo geho gjsti a krew geho pjti mohli, ten den před swau smrtj při poslednj wečeři wdechnul swé tělo w chléb a swau krew we wjno, a negen že obé dal apoſstolům k požjwánj, nýbrž poručil gim, by činili to samé na geho památku. „Ty gsi kněz můg na wěky podlé řádu Melchisedechowa“ bylo prorokowáno o naſſem Spasiteli (Žalm 109, 4); obětowal tedy kněz Kristus Ježjš dle řádu Melchisedechowa chléb a wjno a w chlebě a we wjně tělo swé a krew swau; ustanowil tedy Kristus Ježjš kněz na wěky oběť takowau, při njž by se chléba a wjna užjwalo, ale těla a krwe geho požjwalo; proto také swau kněžskau moc, dle kteréž sám obětowal, zanechaw swým apoſstolům slowy swými: „To čiňte na mau památku“ ge na nowozákonnj kněžstwj poswětil. Co wſſak činili apoſstolé, to posud činj katoličtj kněžj, gegich nástupnjci. Obnowugjce oběť Kristowu, chléb a wjno Otci nebeskému podáwagj a tělo a krew Spasitele oddělíwſſe od sebe, gako se to stalo při geho smrti, owſſem obého požjwagj, ale, gak gsem giž řekl, genom co obětownjci. U nás, bohužel, oběti nemáme; u katoljků gest wečeře Páně swátost i oběť. Ostatně se náhled můg docela s Lutrem srownáwá.

Blahoslaw. O čemž, s twým dowolenjm, welice pochybugi.

Bohomil. Nepochybug — čti.

Blahoslaw čte, co Lutr we swém wýkladu na žalm 109 prawj, w 1. swazku na listu 95. „Melchisedech, byw král a kněz, obětowal“ „chléb a wjno i za sw. patriarchu Abrahama“ „a čeleď geho. Tjm se nám dáwá na srozu-“ „měnau, že nenj žádný swětic tak zbožný, aby“ „nemohl zawržen býti, kdyby se zaň neoběto-“ „wal Kristus Ježjš, kterýž gest neywyšssjm“ „knězem wssech. Ale proč obětowal Melchise-“ „dech chléb a wjno za Abrahama? Aby se tjm“ „wyznačilo kněžstwj Kristowo w tomto čase i“ „budaucjm až k poslednjmu dnu, že totiž Kri-“ „stus tagemnau swátost oltářnj, swé swaté“ „tělo a swau drahau krew, w křesťanstwj obě-“ „tuge.“ — A tato oběť má býti mše?

Bohomil. Lutr sám ti odpowj na otázku twau; čti na l. 330. w 1. swazku.

Blahoslaw. „Aby si opatřil Kristus“ „lid dobroljbezný, společnau láskau spogený,“ „wyzdwihl zákon Mogžjssůw; a aby rozdwo-“ „genjm a stranám přjčiny nedal, geden toliko“ „způsob, Bohu slaužiti, pro wesskeren lid swůg“ „ustanowil. Ustanowil totiž mssi swatau.“ „Gest sice i křest gakýsi zewnitřnj obřad, ale“ „děge se gen gedenkráte a nekoná se po celý“ „žiwot, gako mše. Ani budaucně nemá býti“ „giného zewnitřnjho způsobu, Bohu slaužiti,“ „nežli mše; a kdež ta se koná, tam gsau prawé“ „služby božj . . . . Nynj wizme, co wssecko k“ „úmluwě, nebo ke mssi se požaduge. Předně“

„odkazatel, genž úmluwu dělá, a ten gest Kri-“
„stus; za druhé dědici, kterýmž se w úmluwě“
„odkazuge, a to gsme my křesťané; za třetj“
„úmluwa sama, a to gsau slowa Kristowa:“
„to gest tělo mé, kteréž za wás wydáno bude,“
„to gest krew má, kteráž za wás bude wylita“
„na odpusstěnj hřjchůw; a za čtwrté pečeť a“
„ta gest chléb a wjno a pod těmito způsoba-“
„mi geho prawé tělo a geho prawá krew.“
„Wsse, co gest w úmluwě této musj býti žiwo;“
„a proto nic nesložil Kristus do mrtwé pjsmeny“
„a pečeti, nýbrž do žiwého slowa a znamenj,“
„genž každodenně se opakuge. A oznamuge“
„to kněz, kdykoli pozdwihuge hostii; tu ne tak“
„k Bohu, alebrž k nám mluwj, řka: Hle, zde“
„gest pečeť a znamenj úmluwy, w njž nám“
„Kristus odpusstěnj wssech hřjchů a žiwot wě-“
„čný propůgčil. K tomu se prozpěwuge chwa-“
„lozpěw: Požehnaný, genž se beře we gménu“
„Páně.“ — — — I toť gsau podiwné wěci!!

Bohomil. Čti dále; z úst Lutrowých uslyssjš, gak si máme msse wážiti.

Blahoslaw. „Gak by se radowal ten,“
„gemužby dobrý geho přjtel deset tisjc zlatých“
„odkázal: tak a mnohem wjce máme se rado-“
„wati ze msse, kteráž nenj nic giného, než ten“
„neylepssj, neybo hatssj, wěčný odkaz učiněný“
„nám od Krista.“ — Tu se musjm přiznati, že my luteráni si msse méně wážjme, nežli Lutr.

Bohomil. Owssem, a tak se přeswědčuges, čjm dále tjm wjce, že Lutr docela schwaluge

cjrkew katolickau. A chceme-li mjti auplný wěnec swátostj Kristowých, musjme gich mjti sedm, gako katoljci, a tolik gich náš Lutr udáwá.— Chceme-li dogjti rozhřessenj, musjme ge, gako katoljci, we swátosti pokánj hledati, gjž Lutr rozhřessugjcj moc připisuge. — Chceme-li se dokonale káti, musjme, gako katoljci, litowati, zpowjdati se a dostiučiniti, Lutr žádá k pokánj ljtost, zpowěd a dostiučiněnj. — Chceme-li se náležitě wyzpowjdati, musjme, gako katoljci, w tagné zpowědi swé hřjchy zewrubně wyznáwati, Lutr nám k tomu zwlásstnj formuli předstawuge. — Chceme-li oprawdowé, celé, žiwé tělo Kristowo přigmauti, musjme se katolického učenj o swátosti oltářnj a katolického stolu Páně držeti, Lutr nás k tomu zapřjsáhá pod ztrátau spasenj a sám přigjmánj pod gednau hágj. — Chceme-li mjti prawé služby Božj, musjme slysseti katolickau msši swatau, o njž sám Lutr prawj, že gest gediný způsob Boha poctjti. Ale užjwagjce sedmera swátostj, otewřeme sedmerý průchod Kristu Ježjssi do swých dussj, aby ge milostj swau osprawedlňowal a poswěcowal. Přigawsse wečeři Páně za swátost i za oběť, nabudeme toho neylepssjho prostředku, gjmž se wykupitelských zásluh Kristowých zúčastnjme a důstogně wzdáme Bohu djk a chwálu. A protož, můg milý Blahoslawe, opakugi: Stanu se katoljkem.

Blahoslaw. To gesstě potřebuge giného a podstatněgssjho rozwáženj.

Rozmluwa IV.

Bohomil. S gakau pak přicházjš dnes, Blahoslawe? Trpký úsměch widjm na twé twáři. Co tě dogalo tak nemile?

Blahoslaw. Hned to máš wěděti, gen co dosednu. Když gsem minulý týhoden pracowal na poli, bral se zdegšsj katolický kněz k nemocnému. To spatřiw náš saused Dobroděg, padl na kolena a oplatce se klaněl. A práwè nynj, co gdu k tobě, klečj naše stará Swatoška před sochau Marianskau na náwsi, a k nj se modlj. Ty gsi tak pro katoljctwo pogat, a co gest w něm powěry a modlosłužby!

Bohomil. Nehorli tak, nehorli; můžeme si o tom mjrně a přátelsky pogednati. Snad přigdeš na giné myšlénky a diwjm se, žes na ně po našsj poslednj rozmluwě giž nepřišel. Powěz mi, co gest to, klaněti-se?

Blahoslaw. Gá myslim, klaněti-se, že gest neyhlubšsj úctu na kolenau bytosti gakés prokazowati, a do gegj wůle s tělem i s dušsj se wzdáwati.

Bohomil. A které bytosti náležj takowá wněgšsj a wnitřnj poklona?

Blahoslaw. Bytosti swrchowané Pánu Bohu.

Bohomil. Co učj katoljci o swátosti oltářnj? Newjšli to nazpamět, máš to tu w katolickém katechismu na str. 77.

Blahoslaw. Tu stogj: „Swátost oltářnj gest ta neyswětěgssj swátost, gest prawé tělo a prawá krew Pána nasseho Ježjsse Krista w způsobách chléba a wjna.“

Bohomil. Když katoljci o swátostj oltářnj tak učj a wěřj, klaněgj se gj arci; a mohau-li ginak gednati? nežádá toho sám sw. Pawel?

Blahoslaw. Ty nepochybně narážjš na Pawlowo psanj k Filipenským, w němž 2, 9—11. prawj: „Protož i Bůh powyssil ho a dal gemu gméno, kteréž gest nadewssecko gméno, aby we gménu Jěžjsse každé kolcno klekalo nebeských, zemských a pekelných, a každý gazyk aby wyznáwal, že Pán Ježjš Kristus w sláwě gest Boha Otce.“ — Tu žádá sw. Pawel, abychom se klaněli božskému Spasiteli, ale nikoli, abychom se klaněli swátosti oltářnj.

Bohomil. Prawda, aposstol chce, abychom se klaněli božskému Spasiteli zagisté wssude, kdež wěřjme, že gest přjtomen; i klanj se mu také prawý křesťan, klanj se mu wssude, kdež wěřj, že gest přjtomen; klanj se mu tedy we swátosti oltářnj.

Blahoslaw. Proč zrussil tedy Lutr takowau poklonu.

Bohomil. Mám ti opět opakowati, že mnoho bylo pozděgi od Lutrowých nástupnjků

zrussseno, což on podržel? Abys byl ubezpečen, že newyzdwihl Lutr poctu swátostj oltářnj, otewři II. swazek na l. 227.; co tu stogj, napsal r. 1523 w ssestém tedy po započaté reformacj.

Blahoslaw. „Kdož newěřj, že gest we“ „swátosti tělo a krew Krista Ježjsse: dobře“ „činj, ani duchowně ani tělesně se gj neklaněge.“ „Kdož ale wěřj, gak na to máme dosti důkazů: „ten nemůže swau poklonu tělu a krwi Páně“ „bez hřjchu odepřjti. Zagisté musjme uznati,“ „že tu gest Kristus, kdež gest tělo a krew geho;“ „slowa geho neklamau, aniž gest od swého“ „těla a od swé krwe oddělen. I když w hro=“ „bě mrtew ležel, předce byl Kristus, a hoden“ „wssj úcty, ač krwe w něm nebylo. Mimo“ „to, gak učj sw. Pawel w listu swém k Ř j=“ „manům (12, 5. 10.) máme se wespolek ctjti“ „pro Krista, genž duchowně skrze wjru w nás“ „přebýwá. Owssem gest w tom rozdjl: Kri=“ „stus sedj na prawici Božj w nebesjch, gest we“ „swátosti přjtomen a sjdlj w srdci wěřjcjch.“ „Wstaupil do nebes, kdež se mu máme a mu=“ „sjme klaněti i wyznáwati, že gest Pánem nade“ „wssjm (Filip. 2.). Ale we swátosti a w srdci“ „wěřjcjch nenj wlastně proto, gako by tu chtěl“ „ctěn býti: nýbrž aby w nás a s námi působil“ „a nám pomáhal; tak gako se nestěsnil na“ „swětě proto, abychom se mu klaněli, nýbrž“ „aby slaužil nám, gak sám řekl: Syn člowěka“ „nepřissel, aby gemu slauženo bylo, ale aby on“ „slaužil a dal žiwot swůg na wykaupenj za“

„mnohé. (Mat. 20, 28.) Z toho wssak negde,“
„že bychom se mu neměli klaněti; klaněli se mu“
„mnozj na zemi a on přigal gegich poklonu,“
„n. p. tři králowé w Betlemském chléwě, slepec“
„a ginj.“

Bohomil. Přeswědčil ses, že newyzdwihl Lutr uctěnj swátosti oltářnj? Ano gesstě w úmrtnjm roce swém 1546 nazwal Lutr proti Luwáňským bohoslowcům wečeři Páně swátostj božské poklony hodnau. Wiz 8. swaz. l. 361.

Blahoslaw. Nu buďsi; proti tomu giž nemám ničeho, že se klaněgj katoljci swátosti oltářnj; že se ale klaněgj Marii, swatým, ba i gegich obrazům, w tom gich chwáliti nemohu. *)

Bohomil. A myslјš, že bych gá ge w tom chwálil, kdyby tomu skutečně tak bylo? Ty prawjš, že se katoljci klaněgj Marii. Tomu nenj tak; ale swědomitě rozwaž, zdali blahoslawená panna Maria úcty nezasluhuge? Což gi nepoctil Bůh sám, wywoliw gi za matku syna swého? Což gi nepoctil archangel Gabriel, nazwaw gi milosti plnau a požehnanau mezi ženami? Což nemáme my proč, ctjti tu, kteráž se na zemi wssemožnau ctnostj stkwěla a na nassem wykaupenj welkého podjlu měla? Hle ona sama Duchem sw. nadssena wyřkla: „Od té chwjle blahoslawenau mne budau nazýwati

*) My katoljci se gen Bohu klanjme; při upamatowánj se Swatých gen se klonjme. Red.

wssickni národowé.“ (Luk. 1, 48.) — Bohužel, že my protestanti nechceme patřiti k těm národům, genž gi blahoslawj. A neljbj se mi, Blahoslawe, že gi, gako každau ginau ženu, gen sprostě Marii zůweš.

Blahoslaw. Nassinci ginak gi nezůwau.

Bohomil. Negde tu o to, zdali ty sám čili ginj s tebau Marii pannu tak zůwete; o to tu gde, zdali gednáte dobře a slussně. Poważ, přjteli, že platj o Marii panně slowo stwořitelowo w rági: „Nepřátelstwj položjm mezi tebau (hade) a ženau, mezi semenem twým a semenem gegjm, onať potře hlawu twau, a ty auklady činiti budeš patě gegj (1. Mogž. 3. 15). Wěz, že každý, kdož nessetrně, urážliwě rodičku Spasitelowu gmenuge, wnuknutjm ďábelským z nepřátelstwj k nj tak mluwj, čili ďábel mluwj skrze něho, úklady čině pátě gegj.

Blahoslaw. Gak to béreš, Bohumile: i to chci raděgi se wssj uctiwostj o matce Kristowě mluwiti, nežli abys mi ďábelských úst wytýkal.

Bohomil. Učiň tak, učiň, mage na paměti, co prawj pjsmo, i co prawj twůg zamilowaný Lutr. „Panna počne a porodj syna a“ „nazwe gméno geho Emanuel, tak prorok“ „Izaiáš w pjsmě (Izai. 7, 14);“ a „Žádná žena“ „nenj tak swatá, ani nebyla, ani nebude, gako“ „Maria“ tak Lutr w řeči swé na swátek Rodičky Božj.

Blahoslaw. Giž gsem obrácen, Bohumile, nikoli ale přeswědčen, že by se katoljci neklaněli Swatým. *)

Bohomil. Dost malaunký ſſkolák katolický mohl by ti wywrátiti tuto twau, gak se domnjwáš, welikánſkau námjtku. A wſſak nenj ho tady, podjwey se tedy do katolického katechismu; gak čteš na str. 47?

Blahoslaw. „W prwnjm přikázanj se“ „welj, abychom w gednoho Boha wěřili, ge-“ „mu se klaněli, w něho daufali, geg milowali.“

Bohomil. A gak čteš na str. 48?

Blahoslaw. „Nenj proti prwnjmu při-“ „kázanj, ale dobré gest a prospěge, když an-“ „gely a swaté ctjme a wzýwáme.“

Bohomil. Bohu se tedy klaněgj katoljci: angely a swaté ctj. I na to obrácjm pozornost twau, že w katolickém katechismu pocta angelů a swatých se nazýwá dobrau a prospěſſnau, nikoli nutnau a potřebnau. Ostatně wjš, že mezi klaněnjm-se a poctau gest takowý rozdjl, gaký gest mezi Bohem a člowěkem. Ctjti gest o někom sluſſně smýſſleti, a wnitřnj wážnost, kterau pro něho cjtjme, zdwořilým pozdrawowánjm, wychwalowánjm, ſkláněnjm-se zewnitř mu progewowati. Klaněti-se ale gest Bohu co pánu swému swrchowanému se wſſjm

*) Klaněti-se, znamená něco za prawého Boha držeti. A tu gjstiti musjme, že nikdy a žádný katoljk gakého Swatého za Boha držel. Red.

se na wůli wzdáwati a na kolenau w prachu se mu kořiti.

Blahoslaw. A předce, když se katolici swé litanie modlj, nedělagj welikého rozdjlu mezi Bohem a swatými, ale pletau osoby božské a osoby swatých dohromady.

Bohomil. To gest widèti, žes do gegich litanie gen zběžně nahlédl. Nahlédni pozorněgi a shledáš, že neydřjwe stawj gména božských osob a teprw po nich gména Marie panny, andělů a swatých; shledáš také, že wzýwagjce božské osoby prosj: „smilug se nad námi,“ wzýwagjce swaté wolagj: „orodugte za nás.“ Tjm gedinému Bohu smilowánj, spomoženj wděčně připisugj: swatým orodowánj toliko a přjmluwu.

Blahoslaw. A gest této přjmluwy třeba? Swatj o nás newědj, gak dj pjsmo: „Ty Hospodine gsi gediný otec náš, nebo Abraham neznal nás a Jakob newěděl o nás.“ (Izai. 63, 16.)

Bohomil. Milý Blahoslawe; tato Izaiássowa, gmenem židowského národu pronessená slowa znamenagj tolik: poněwadž gsme se uchýlili od ctnostj Abrahamowých a Jakobowých, tito dwa patriarchowé nebudau nás moci za swé syny uznati a proto nám nebudau chtjti pomoci. Tak si ge wykládey.

Blahoslaw. Abych si ge tak wykládal, nedowjm se z toho wýkladu, gak swatj w nebesjch o nás wěděti mohau.

Bohomil. Negſau ſwatj u Boha? nepatřj na něho? a nenj Bůh wſſude? a newj wſſecko? Což nenj možná, aby způſobem nám owſſem nepowědomým oznámil gim, kdy gekdo wzýwá? Oſtatně tě odkazugi na ſlowa Kriſtowa: „Tak bude radoſt před angely božjmi“ nad gednjm hřjſſnjkem pokánj činjcjm“. (Luk. 15, 10.) Pakli ſe nebeſſťané radugj, činj-li hřjſſnjk pokánj: wědj o tom, muſegj o tom wěděti, muſegj wěděti o nás, muſj gim na nás záležeti; mohau, chtěgj nám pomoci: máme tedy a ſmjme ge wzýwati.

Blahoſlaw. Ale Lutr giſtogiſtě mluwil proti ctěnj a wyzwánj ſwatých.

Bohomil. Měg malé ſtrpenj, co ti to w 1. ſwazku wynagdu. Gak učil o článku tom, ſtogj w geho řeči o přjprawě k ſmrti, kterauž měl r. 1519, zde na liſtu 182.

Blahoſlaw. „Nechť žádný křeſťan ne-“
„pochybuge, že by byl při ſwém ſkonánj ſa-“
„motný, ale může býti giſt, že mnoho očj na“
„něho patřj. Neydřjwe Bůh ſám a Kriſtus,“
„aby wěřil w geho ſlowo, a držel ſe geho ſwáto-“
„ſtj. Po něm milj angelé, ſwatj a křeſťané, ne-“
„bo gak oſwědčuge ſwátoſt oltářnj, ti wſſickni“
„co celé tělo ſpěchagj k audu ſwému, aby mu po-“
„mohli, hřjch, ſmrt a peklo přemoci a s njm“
„néſti. Děg láſky a obcowánj ſwatých opra-“
„wdowě ſe tu koná . . . Patřjli na tě Bůh,“
„patřj s njm na tebe wſſickni angelé, wſſickni“
„ſwatj, wſſickni tworowé a ſetrwáš-li we wjře:“

„dolů k tobě spausstěgj swé ruce; a wypustjš-li“ „dussi swau, gsau pohotowě, gi přigmauti, a“ „nezahyneš.“

Bohomil. Wěřil-li Lutr, že angelé a swatj o nás wědj, gežto na nás patřj?

Blahoslaw. Wěřil. Wědj tedy angelé a swatj o nás; ale z toho negde gesstě, žeby nám mohli pomoci.

Bohomil. To mysljš ty, než náš reformátnjk učil něčemu ginému, gak stogj w též řeči o přjprawě k smrti na listu 181.

Blahoslaw. „Přigaw swátost oltářnj,“ „rci u sebe takto: kněz mi podal swaté tělo“ „Kristowo, to mi gest znamenjm a rukogem“ „stwjm společnosti Kristowy, wssech angelů a“ „swatých, že mne milugj, o mne pečugj, za mne“ „prosj, se mnau trpj, mne sjlj, hřjchy mé ne-“ „sau a peklo přemáhagj.“

Bohomil. Hle, Lutr sám wyznáwá, že angelé a swatj o nás wědj a nám pomáhagj, proto také on sám, náš Lutr, chce, abychom ge ctili a wzýwali. Přečti si, prosjm, co na listu 165. w témž swazku napsal, gednage o přjmluwě swatých.

Blahoslaw. „Gá prawjm a s celým“ „křesťanstwjm wyznáwám, že máme swaté“ „ctjti a wzýwati. Kdo může upřjti, že Bůh“ „doposud skrze swé swaté na gegich hrobjch zá-“ „zraky nečinj? Gest to ale prawda, gá sám“ „gsem to řekl: nenj to křesťanské, že u swatých“ „nehledáme pilněgi ukogenj potřeb ducho-“

„wnjch, nežli tělesných. Mnozj gsau w té přj=“
„padnosti tak possetilj, že si myslj, gako by“
„gim swatj ze swé moci mohli přispěti, gežto“
„gsau to toliko přjmluwčj, Bůh pak wsse pů=“
„sobj. Proto ge máme také ctjti a wzýwati,“
„abychom Boha skrze ně ctili a wzýwali, gak“
„psáno gest w 131. žalmu: „Pamatůg Hospo=“
„dine na Dawida.“ I Mogžjš Bohu připo=“
„mjná Abrahama, Isáka a Jakoba; tomu též“
„křesťanská cjrkew we swých modlitbách učj.“

Bohomil. Dále se tě táži: mohau=li se lidé na zemi u Boha přimlauwati za nás?

Blahoslaw. Proč by nemohli? „Modlete se za sebe wespolek, abyste spaseni byli; mnoho zagisté může modlitba sprawedliwého ustawičná;“ tak nás napomjná sw. Jakob. (5, 16.) A sw. Pawel snažně žádage wěřjcj, aby se modlili za něho, přislibuge gim, že se opět za ně bude modliti. (Efez. 6, 18.)

Bohomil. Co gest možno pozemsstanům, nebessťanům by bylo nemožno? Co připausstjme lidem, swatým bychom odpjrali? Nigak a nikdy! Dobře má náš Lutr w kázanj swém na den sw. Jana křtitele r. 1544 řka: „Ne=“
„mluw, co se swatými si počneš? To čiň“
„s nimi, co činjš s bližnjm swým. Gako pra=“
„wjš bližnjmu swému, pros za mne u Boha,“
„rowněž tak můžeš řjci: milý sw. Petře, oro=“
„dug za mne. Swaté wzýwage, nehřessjš.“ (2. swaz. kostel. postily l. 18.)

Blahoslaw. Tu gsem owssem takowými swědectwjmi přemožen. —

Bohomil. Počkey, gesstě gedno hlawnj ti předložjm. R. 1521 wyložil Lutr Marianský zpěw Magnificat a připsal wýklad Janu Fridrichowi, wéwodowi Saskému. Gak tu se wygádřil, překwapj tě a dogme. Wezmi 1. swazek geho spisů a čti na l. 477.

Blahoslaw. „Nenj to zwyk nehodný,“ „že se před ginými pjsněmi tento chwalozpěw“ „každodenně o nessporách we wssech chrámjch“ „zpjwá, a to zwlásstnjm a slussným nápěwem.“ „Kýžby laskawá Rodička božj mi wymohla tu“ „milost, aby tento gegj zpěw důkladně a dobře“ „wyložil, aby wasse knjžecj oswjcenost a my“ „wssickni zbožného ducha a ctnostný žiwot z“ „toho wážili a w nebesjch wěčně Magnificat“ „prozpěwowati mohli. K tomu nám dopo-“ „moz Bůh.“

Bohomil. Čti, na l. 489.

Blahoslaw. „Proto gsem prawil: Ma-“ „ria nechce býti žádnou modlou, ona nic ne-“ „činj, Bůh činj wssecko. Wzýwati gi máme,“ „aby Bůh na gegj přjmluwu dal nám, o čež“ „prosjme, a tak aby skutek při gediném Bohu“ „zůstal. I ostatnj swatj máme wzýwati.“

Bohomil. A nynj čti záwěrek na l. 499.

Blahoslaw. „Při tom zůstaňme, pro-“ „sjce Boha o prawé ponětj tohoto chwálozpě-“ „wu, aby nás negen oswěcowalo a k nám“ „mluwilo, nýbrž rozněcowalo nás, a žilo“

„w těle i w dussi nassi. Toho nám uděl Kri-“
„stus skrze přjmluwu swé milé matky Marie a“
„gj kwůli. Amen.“ — Tu to máme, slowa, smysl, wssecko katolické.

Bohomil. Ba prawda že katolické. I w katolickém katechismu se učj: „Katoličtj křestané wzýwagj angely, proto že gsau lidem k ochraně ustanowenj, že lidi milugj, o gich spasenj pečugj, za ně prosj a že na Boha ustawičně patřj, i lidskau modlitbu mu předkládagj“ (str. 49). „Katoličtj křestané wzýwagj také swaté, ne gakoby mohli swau mocj pomoci, ale že gsau přátelé božj, a že i za lidi u Boha prosj“ (str. 50).

Blahoslaw. Takowými swědectwjmi přemožen, nemohu býti proti ctěnj a wzýwánj swatých, ač gsem — ale pokud tomu náš Lutr připustj, — proti ctěnj křjže a obrazů swatých.

Bohomil. Chceš-li přestati na náhledu Lutrowě, nebogjm se odporu twého. — Podjwey se na 1. swazek geho spisu; co widjš?

Blahoslaw. Widjm obraz — snad podobiznu Lutrowu?

Bohomil. Arcit geho podobiznu; a newidjš nic giného?

Blahoslaw. Widjm, že klečj před obrazem umučeného Krista.

Bohomil. A hle, a kdy ge wytisstěn tento swazek?

Blahoslaw. W Jeně r. 1560 u Donata Richzenhaina.

Bohomil. Gesstě něco. Co widjš na titulnjm listu tohoto spisku? (Ayn Sermon von dem Ablaß vn gnade durch den wirdigen doctorn Martinn Lutther Augustiner zu Wuittnbergk gemacht.)

Blahoslaw. Widjm oltář, na oltáři obraz obnaženého, trnjm korunowaného Ježjsse, w rukau držj bičjk a metlu; kolkolem ge řebřjk, prowazy, kladiwo, klesstě, kohaut u oltáře. —

Bohomil. Gen dále — co widjš u oltáře?

Blahoslaw. Widjm Lutra, oděného messnjm rauchem, čte mssi a geho ministrant se hluboce na kolenau kořj.

Bohomil. A kdy gest tento spisek wytisstěn? Máš to na listu poslednjm.

Blahoslaw. Tu stogj: Gedruckt nach Christ geburt Tausent funfhundert un ym neuntzehenden Jar. To gest: wytisstěno r. 1519 po narozenj Páně.

Bohomil. Kdyby tak náš p. pastor někoho z nás před krucifixem klečjcjho přistjhl, co by mu řekl?

Blahoslaw. Nazwal by ho modlářem, arcipapežencem; snad by ho také od wečeře Páně wylaučil.

Bohomil. A tu ležj náš weliký Lutr i se swým služebnjkem s rukama sepiatýma na swých kolenau před Ukřižowaným.

Blahoslaw. Prosjm tě, Bohomile! neděley s těmi obrazy tolik hluku. Ten druhý gest owssem tisstěn za žiwobytj Lutrowa, ten prwnj již po geho smrti. Kněhtiskař ho tak wytlačil, a papjr wssecko přjgme. Bud gist, že Lutrowo učenj docela čelj proti obrazům.

Bohomil. Uhljdáme. Otewři 3. swazek a přečti si na l. 38, co psal Lutr o obrazjch r. 1525, osm lét po započaté reformacj.

Blahoslaw. „Obrazy Ukřižowaného a" „giných swatých mjti, nenj zakázáno. Wy," „obrazoborci, dokažte něco giného."

Bohomil. Nynj čti w 2. swazku na l. 102, co napsal Lutr r. 1522.

Blahoslaw. „Obrazy mjti nenj ne-" „prawé; wždyť sám Bůh w zákoně starém na-" „řjdil, měděného hada wyzdwihnauti a na arsse" „úmluwy cherubiny zhotowiti; ale obrazům se" „klaněti, to Bůh zapowěděl."

Bohomil. Gak rozumjš, nemluwj tu Lutr proti obrazům, nýbrž proti klaněnj-se obrazům; docela dle pjsma. Gesstě otewři 3. swázek a čti na l. 39.

Blahoslaw. „Lze-li oltáře a sochy sta-" „wěti bez přestaupenj zákona Božjho, poně-" „wadž poklonu s nimi nespogugeme: za tau" „samau přjčinau musj mi obrazoborci nechati" „můg krucifix a obraz Marianský."

Bohomil. Nynj obrať čtyry listy a čti na l. 43.

Blahoslaw. „Dobře wjm, že tomu“ „Bůh chce, abychom si djla geho, obzwlásstě“ „umučenj Kristowo rozgjmali. Rozgjmagjce“ „ge nenj možno, abychom si o tom něgaký“ „obraz w srdci swém neutwořili. Chtě nechtě“ „myslјm-li na Spasitele, nastјnj se w srdci mém“ „mužská osoba na křјži, rowněž tak gako se“ „má twář we wodě obrazj, hledјm-li tam.“ „Nenj-li zlé, obraz Kristůw mjti w srdci, proč“ „by bylo zlé, mjti ho před očima?“

Bohomil. Ano náš Lutr gistj, že obrazy mjti gest dobré, prospěssné a spasitelné. Wezmi zde Lutrowu domácj postilu r. 1572 w Jeně wydanau, na 2. listu w běhu letnjm se dočteš, co o obrazjch na welikonočnj swatwečjr kázal.

Blahoslaw. „Ježjška malugeme, gak“ „sslape po hadu. Toť arciť gen smyslné a dost“ „sprosté gest wyobrazenj, nic méně připomj-“ „ná nám prwnj zaslјbenj Spasitele, když totiž“ „Adamowi a Ewě w rági Bůh připowěděl,“ „že semeno ženino hadowi hlawu potře.“ „Mogžjš wywěsil na paussti hada měděnného,“ „a kdo na něho popatřil, uzdrawil se, že“ „usstknutj gedowatých hadů mu nesskodilo.“ „Zdaž to libě newyznačuge Krista na křjži dle“ „wlastnjch slow geho: „Gako Mogžjš powý-“ „ssil hada na paussti, tak musj powýssen býti“ „Syn člowěka: aby každý, kdož wěřj w něho,“

„nezahynul, ale měl žiwot wěčný. (Jan 3,“ „14. 15.)“ Pohledem na měděnného hada se“ „pozdrawili Židé od hadů gedowatých uſſtknuti;“ „rowněž tak ti, genž patřj na Ukřižowaného“ „a wěřj w něho, z ďábelſkých uſſtknutj ſe po=“ „zdrawj. Protož zewněgſſj obrazowé dobřj“ „gſau a proſpěſſnj, abychom ſi wěc předſtawili,“ „gi pochopili a w myſli zachowali. Slaužj“ „též k tomu, abychom odolali útokům ďáblo=“ „wým, genž nás wyſokými myſſlénkami a útlý=“ „mi otázkami od ſlowa chce odwéſti, a abychom“ „magjce obrazy, kteréž ſi může wyložiti každý“ „i ten neyſproſtſſj člowěk, we prawém ſmyſlu“ „ſlowa ſe utwrdili a udrželi.“

Bohomil. Sláwa naſſemu Lutrowi, kterýž tak kráſně o obrazjch pjſſe! Nedržj=li s katoljky?

Blahoſlaw. To geſſtě ne, neboť ſe gim neklaněl. My máme též obrazy umučeného Kriſta we ſwých chrámjch, ale neklanjme ſe gim.

Bohomil. A což ſe obrazům klaněgj katoljci?

Blahoſlaw. Tys to geſſtě nikdy neſlyſſel? Tys to geſſtě nikdy newiděl, že katoljci před obrazy klekagj?

Bohomil. Že klekagj, widěl gſem owſſem, i Lutr klekáwal, náſledowaw přjklad Kriſtůw, genž ſe modljwal kleče, gak dj ſw. Lukáš 22, 41. „Poklek na kolena modlil ſe.“ Dle přjkla=du Kriſtowa klečjwal při modlitbě prwomu=

čedlnjk Štěpán, apoštol Petr i Pawel a nepochybně wšickni učedlnjci Páně. (Skutk. ap. 7, 59; — 9, 40; — 20, 56; — 21, 5). Dle přjkladu Kristowa klečjwali při modlitbě prwnj křesťané a krásný, zbožný obyčeg ten zachowáwagj katoljci doposud. To klekánj gegich nepotahug na obrazy, nýbrž na modltitbu, w niž se duše gegich powznášj k Bohu, a aby se lehčegi a wýše wznesla, obrazy gj křjdel podáwagj. Že pak se z našj strany ta pošetilá wýčitka zhusta dělá katoljkům, gakoby se klaněli obrazům, odkazugi tě opět na gegich katechismus; čti na str. 50.

Blahoslaw. „Obrazy mjti w katolické“ „cjrkwi nenj proti 1. božjmu přikázanj, neb to“ „gen zapowjdá obrazů dělati, aby se gim kdo“ „klaněl. Katoličtj křesťané ctj obrazy, poněwadž“ „něco ctihodného k. p. něgakau božskau osobu,“ „nebo Matku božj, nebo angela, aneb někte-“ „rého swatého předstawugj. Tato pocta ne-“ „wztahuge se na obraz, nýbrž na to, co se gjm“ „předstawuge.“

Bohomil. Co tomu řjkáš, Blahoslawe?

Blahoslaw. Prawdě odpjrati nebudu — nechci wjc swatoslužbu lehčiti, alebrž nade wše přegi sobě, abychom též do počtu milých swatých božjch přigati byli.

Bohomil. O to se můžeme zasaditi; máme rozum a swobodnau wůli, známe přjkazy a zákony Hospodinowy, wšickni gsme powoláni k swatosti a blaženosti, můžeme směle dau-

sati w milost a we wywolenj božj, pakli gen dle sjly swé dobře činiti neustaneme.

Blahoslaw. A práwě to gest, co našsinci wytýkagj katoljkům, žeby rádi dobrými skutky swými nebe dosáhli, že wssecko stawj gen na swau sprawedlnost, že si málo wážj zásluh Kristowých.

Bohomil. To gsi na hrozném omylu, a neměg mi za zlé, dokázal gsi, že neznáš katolického učenj. Wěz, předně magj katoljci za to, že sami ze sebe nic dobrého učiniti nemohau, nýbrž ke wssemu že potřebugj milosti božj, kteráž oswěcuge, radj, sjlj a wzbuzuge. Wýrok Kristůw: „Beze mne nic nemůžete učiniti“ (Jan 15, 5), a wýrok Pawlůw: „Žádný nemůže řjci Pán Ježjš, gediné w Duchu swatém“ (1. Kor. 12, 3) připomjnagj gim mdlobu lidskau i nutnau pomoc shůry. Ptey se, Blahoslawe, katolických sskoláků, co wěřj o milosti Božj? J uwedau ti slowa swého katechismu na str. 18.

Blahoslaw. Že gest milosti božj k spasenj newyhnutelně třeba, a že člowěku bez milosti božj nelze co prospěssného k žiwotu wěčnému činiti.

Bohomil. Za druhé učj katoljci: Nepostačj k spasenj, aby katolický křesťan gen srdcem wěřil, co Bůh zgewil, má také wjru swau skrze skutky dokazowati. Abych mluwil s apostolem Jakobem: „Což newěřj i ďáblowé? což newěřj, že gest geden Bůh, stwořitel wssehomjra a saudce žiwých i mrtwých? Newěřj, že

gest Kristus swěta wykupitel a spasitel? Newěřj, že oni sami co paužj duchowé gsau nesmrtelnj? To wsse wěřj, ale co gim spomůže wjra gegich? Nemohau konati dobrých skutků wjce a proto wěřj a třesau se." „Wjra bez skutků gest mrtwá (Jak. 2, 19, 20.)" „Ne každý, kdož mi řjká Pane, Pane, wegde do králowstwj nebeského: ale ten, kdo činj wůli Otce mého, ten wegde do králowstwj nebeského" (Mt. 7, 21.) ubezpečuge nás náš Spasitel, genž dj málo před tjm, že strom i člowěk po owoci poznáni býwagj. Owoce člowěka negsau nic giného, nežli skutkowé geho.

Blahoslaw. Odwoláwáš se na psanj Jakubowo, ale to práwě náš Lutr zhaněl a zawrhl.

Bohomil. Zhaněl a zawrhl ge proto, poněwadž hágj sw. Jakub potřebu dobrých skutků; než nassinci toto psanj opět do bible přigali. Náhlédni gen do bible swé. Ale wraťme se ke katolickému učenj o dobrých skutcjch. Za třetj uznáwagj katoljci, že gim neprospěgj ani ti neylepssj skutkowé negsauli konáni na základě neyswětěgssjm, neypewněgssjm, Bohu neymileyssjm, na Kristu Ježjssi, negsauli spogeni s nekonečenými zásluhami geho. „Základu giného" pjsse sw. Pawel (1. Kor. 3, 11), „žádný položiti nemůž mimo ten, který gest giž ode mne položen, genž gest Ježjš Kristus." A Kristus Ježjš sám nás připodobňuge ratolestem winným, genž hrozny nesau, zůstawsse spogeny s

winným kmenem. (Jan 15.) Nikde a nikdy nezastáwagj katoljci, že by toliko skrze swé dobré skutky mohli spaseni býti; wssude ale a wždycky, že spaseni budau skrze dobré skutky, genž s milostj božj wykonali dle wjry a we spogenj se záslubami Krista Ježjsse. *) A proto zawrhugi rauhawau řeč Amsdorfowu, genž w předmluwě k 1. swazku spisů Lutrowých se wygádřil: „To neyhorssj a neyzáhubněgssj kacjřstwj, které mohlo kdy powstati, gest wjra ta, že dobřj skutkowé k spasenj potřebni gsau.“ A co prawj Amsdorf, tomu též učili reformátnjci.

Blahoslaw. Mluwil gsi o nekončených záslubách Kristowých; zjskal-li si Kristus nekončených záslub o nás, my giž nic si zaslubowati nemusjme.

Bohomil. To bychom byli, gako onen leniwý služebnjk w Ewangelium, který, mage těžiti s hřiwnau swau, skryl gi w zemi, ale za swau neužitečnost byl uwržen do temnostj zewnitřnjch. Nekončené záslubhy Kristowy gsau owssem každému na pohotowě, gako pramen čerstwé wody; než my musjme gjti a wážiti, my se musjme státi schopnau a hodnau nádobau, abychom wywážiwsse žiwau wodu w sobě udrželi, my si musjme záslubhy Kristowy přiwlastniti, oswogiti, gako sw. Pawel, genž o sobě

*) Proto řjkage každá cjrkewnj modlitba se skončuge: Skrze Ježjsse Krista Pana nasseho, Amen, to gest: „staň se.“

prawj (1. Kor. 15, 10.): „Milostj božj gsem to, což gsem, a milost geho we mně daremná nebyla, ale hogněgi než oni wssickni pracowal gsem: a wssak ne gá swau mocj a silau, nýbrž milostj božj, kteráž gest se mnau.“ — A kterak my si oswogjme zásluhy Kristowy? Zagisté ne ginak nežli wěrným následowánjm geho, upodobněnjm se gemu, skrze dobré skutky. Hle i ďáblowé w pekle wědj o neskončených zásluhách Kristowých; nic méně toto gegich wědomj gest marné; wjra bez skutků gest mrtwá.

Blahoslaw. Nezlehčugj se neskončené zásluhy Kristowy tjm, když k dogjti wěčného spasenj dobré skutky konáme?

Bohomil. J řekni raděgi, kdyby to bylo možná, že skrze dobré skutky neskončené zásluhy Kristowy tjm wjce se zwelebugj; ale zlehčilibychom ge, dobré skutky konati nechtjce. Dobré skutky gsau owoce ducha dobrého, gegž Kristus Ježjš w nás wzbudil, gsau swědectwj, že geho učenj, přjklad a smrt na nás negsau zmařeny, gsau rukogemstwj, že wykupitelský účel Kristůw gest na nás dosažen. Dělá to hlawě na těle lidském ugmu, že oči widj, ussi slyssj, gazyk mluwj, ruce pracugj, nohy chodj, srdce tluče, žaludek wařj, krew žjly probjhá? Ač geli hlawa zrúbena, audy lidského těla se nehýbagj wjce. O prawdě té, že skrze dobré swé skutky nezlehčugeme, anobrž zwelebugeme zásluhy Kristowy, byl tak přeswědčen sw. Pawel, že napsal ke Kolosenským (1, 24): „Radugi se

z útrpenj swých, kteráž snássjm pro wás, a doplňugj to, čeho se nedostáwá z útrpenj Kristowých na těle swém za geho tělo, genž gest cjrkew.“

Blahoslaw. Uplně gsi wywrátil námjtky mé a mne poučil i potěssil. Rci mi gesstě, co saudj náš Lutr o dobrých skutcjch?

Bohomil. Lutr uznáwá cenu dobrých skutků; na swých dobrých skutcjch mnoho si zakládá a dobrým skutkům odplatu wěčnau přisuzuge.

Blahoslaw. Gdi pak, wždyť zhaněl a zawrhl psanj Jakubowo, že se w něm hágj potřeba dobrých skutků; wždyť učil a dokazawal, „že člowěk osprawedlněn býwá samau wěrau bez skutků zákona,“ přidaným slowjčkem „samau“ list k Řjmanům porussiw. (5, 28.)

Bohomil. Tak učinil, prawda, a učinil mnohem wjce we zbauřené wássni, ze wzdorowitosti; než tentýž Lutr za chwjle tiché we swém wýkladu III. žalmu na l. 215. w 5. swazku napsal také: „Děkugme Bohu, že ne-“ „gen swé učenj zachowáwá w pjsmě, na ka-“ „zatelně a w ústném podánj: děkugme mu též,“ „že nám milost dáwá žjti a gednati dle učenj“ „swého, tak aby nebylo toliko hlásáno, ale“ „i plněno. Na zemi musegj býti nábožnj kře-“ „sťané a žiwj swatj, genž prawau wjru ma-“ „gjce dobré skutky konagj, gak toho článek“ „w apossitolském wyznánj požaduge: wěřjm w“ „swatau cjrkew obecnau. Tento článek ne-“

„prawdiwým býti nemůže, a muſelby nepra=“
„wdiwým býti, kdyby nebylo ſwatých na zemi,“
„genž wjry ſwé ſkrze ſkutky dokazugj. Že až“
„poſud gſau, to nenj lidſkau mocj, to geſt mi=“
„loſtj Božj.“

Blahoſlaw. Uznáwá tu arcit Lutr cenu dobrých ſkutků; nynj gak ſi zakládá na ſwých dobrých ſkutcjch?

Bohomil. W 5. ſwazku na l. 262. dj: „Gá bych žádné z mých kázanj, z mých cwičenj,“ „z mých ſpiſů, z mých otčenáſſů, ba ani ten“ „neymenſſj ſkutek, který gſem wykonal, neb“ „wykonám, nedal za wſſecky ſtatky ſwěta. Gá“ „ge cenjm wjce než ſwůg žiwot, kterýž má“ „každému dražſſjm býti, nežli celý ſwět. Ne=“ „bot geli to ſkutek dobrý, Bůh ho učinil ſkrze“ „mne, a ne mé, ale geſt to djlo Božj. A co“ „geſt celý ſwět proti Bohu a djlu geho?“

Blahoſlaw. Chwáljm Lutra, že dobré ſwé ſkutky připiſuge Bohu, a gen tak ſi na nich zakládá, a giž ani nepochybuge, že by gim byl wěčnau odplatu přiſuzowal.

Bohomil. Ba to; w témž 5. ſwazku wykládage 7. kapitolu ſw. Mataușſe wygá=dřil ſe na l. 461. takto: „Na takowý způſob“ „připauſſtjm, že ſi mohau křeſťané záſluhu zj=“ „ſkati u Boha, připauſſtjm to k potěſſenj wě=“ „řjcjch, aby wěděli, že Bůh bez odplaty nene=“ „chá, co tu pro Kriſta trpjme.“ — A opět na l. 507. w témž ſwazku gednoho ſſlechtice těſſj, řka: „Muſjš také něco trpěti, a trpěliwoſti“

„ſe učiti; nebyloby dobře, aby nám Bůh giž“ „na této zemi odplatil wěrné ſlužby naſſe. Co“ „by nám chtěl odplatiti w nebeſjch, kdybychom“ „mohli wſſecko mjti odplaceno na zemi?“

Blahoſlaw. Widjm tedy, že potřebno i záſlužno geſt, dobré ſkutky konati; k wjře, bez njž nelze poznati Boha, muſj ſe přidružeti láſka, kteráž wůli Božj plnj a ſnáſſj; z obau teprw ſe wywine naděge, kteráž očekáwá korunu wěčné ſláwy a doſáhne gj.

Bohomil. Tak geſt; ale mnoho zapřenj ſebe, mnoho namáhánj to ſtogj. „Wcházegte těſnau branau: nebo ſſiroká brána a proſtranná ceſta geſt, kteráž wede k zahynutj a mnoho geſt těch, kteřj wcházegj ſkrze ni. Gak těſná brána a auzká ceſta geſt, kteráž wede k žiwotu, a málo geſt těch, kteřj gi nalézagj!“ (Mat. 7, 13. 14) wolá k nám náš Spaſitel. I Lutr w liſtu ſwém k mohuckému arcibiſkupowi napſal (w 1. ſwaz. liſt 6.): „Tak úzká“ „geſt ceſta k žiwotu, že Pán ſám ſkrze pro-“ „roka Amoſa (4, 11) hlawnj, z ohně wychwá-“ „cenau, nazýwá ty, genž ſpaſeni budau.“ A proto náſtupnjci gegich wyzdwihſſe půſt, zpowěd, oſobnj doſtiučiněnj a ginau cjrkewnj kázeň, nám prokleſtili proſtrannau ceſtu, wedaucj — k zahynutj.

Blahoſlaw. K zahynutj! Ty mi naháněš ſtrachu, Bohomile! Gſau ale katoljci ſwým ſpaſenjm ubezpečeni? Na ně, trwám, čjhá očiſtec.

Bohomil. A co gest to za mjsto očistec?

Blahoslaw. Ty, mysljm, newjš! Znáš se lépe we wjře katolické, nežli gá w luteránské. Očistec gest, prý, mjsto, kdež trpj duše časné tresty za hřjchy, když se w tomto žiwotě nedokagj.

Bohomil. Dá-li pak se z rozumu a z pjsma dokázati, že očistec gest?

Blahoslaw. To ti, wěru, nepowjm, neboť gsem o očistci nikdá nepřemeyšlel, ani nečetl.

Bohomil. Slyš tedy. Rozum saudj: Kdo w malých hřjšjch umřel, nemůže býti ani do pekla zawržen, ani do nebe přigat; ne do pekla, kteréž gest mjsto pro zlomyslné, zatwrzelé, nekagjcj hřjšnjky; ne do nebe, kamž nic nečistého newegde. Bůh pak gest sprawedliwý, dá ho tedy na mjsto, kdež bude moci se káti a kánjm-se gemu zadost učiniti a se očistiti. — W pjsmě pak mluwj sám náš Spasitel o žaláři, w němž by měl dlužnjk tak dlauho zůstati, dokud by nezaplatil dluhu (Mat. 18).

Blahoslaw. Co se mne týká, gá na očistec newěřjm; Lutr nás učil, že nenj.

Bohomil. A ty se Lutrem gešstě ohražugeš? Práwě w geho spisech četl gsem mjsta, kterýmiž očistec twrdj.

Blahoslaw. Sděl mi ge.

Bohomil. Mileráda. Čti na l. 165. w 1. swazku.

Blahoslaw. „O očistci máme pewně“ „wěřiti, i gá gsem přeswědčen, že skutečně gest,“ „že ubohé dusse newyslowné muky w něm“ „trpj, a že powinni gsme, gim pomáhati mo=“ „dlitbau, postem a almužnau, a čjm gen mů=“ „žeme.“ — Ale to psal r. 1519.

Bohomil. Na l. 431 w tomtéž swazku stogj, co psal r. 1521.

Blahoslaw. „Radjm wssak, aby ne=“ „nechal žádný papeže nowé články dělati, ale“ „aby zůstal každý, gako sw. Augustin, toho“ „newědomým, co dusse w očistci činj a gak“ „se gim wede. Dost měg na wědomj tom, že“ „trpj weliké, nesnesitelné muky a pomoci twé“ „žádagj.“

Bohomil. Na l. 2. w 3. swazku se dočteš, co psal roku 1526 wykládage prwnj žalm.

Blahoslaw. „Trpjcjm gest čas dlauhý,“ „weselým krátký. Nesmjrně dlauhý a žalostný“ „musj býti čas těm, genž wnitřnjm bolestným“ „citem sewřeni gsau, že gsau od Boha opu=“ „sstěni, wzdáleni. Řjká se také, že gest gedna“ „hodina w očistci trpčj, nežli tisjceletj w časných“ „pozemských starostech.“

Bohomil. Chceš=li gesstě zwěděti, gak se máme modliti za zemřelé, otewři 2. djl kostelnj postily na l. 57., Lutr ti to powj, w řeči, kterauž na den wssech swatých učinil.

Blahoslaw. „Rci: Milý Bože, ge=li“ „dusse w tom stawu, že by gi mohlo spomo=“

„ženo býti, Pane, smilug se nad nj a po=“
„moz gj!“

Bohomil. Snad giž uwěřjš, že Lutr na očistec wěřil?

Blahoslaw. I ano; ale netagjm, že gest to těžko s tjm naššjm Lutrem; člowěk oprawdu newj, na čem s njm gest. Rád bych geště wěděl, kdo se do očistce dostane.

Bohomil. Katoljci učj a wěřj: 1. že wšickni, genž we smrtelném hřjchu umrau, nikoli nepřigdau do očistce, nýbrž do pekla; 2. že wšickni, genž při swé smrti, žádného hřjchu, žádné winy do sebe nemagj, nikoli nepřigdau do očistce, nýbrž do nebe; a 3. že wšickni, kteřjž se w tomto žiwotě ze swých hřjchů geště nedokáli, nebo úplného odpuštěnj nedosáhli, přigdau do očistce. — Co máš proti učenj tomu?

Blahoslaw. Newěděl bych — gest rozumu i pjsmu přiměřeno, má pro sebe swědectwj Lutrowo, přigjmám ge; ale do očistce bych nechtěl.

Bohomil. Na tobě gest, negen očistce, anobrž i pekla ugjti. Ugdeš ho, hřjchu se chráně a sprawedlnost konage, k čemuž máš w katolictwu pohnútek dosti. Hle, katoljci magj za prawé, že Kristus Ježjš w oltářnj swátosti gest přjtomen, že gest přjtomen w cjrkwi gegich, že žige u prostřed nich, že působj mezi nimi; toto wědomj, kteréž gegich kolena ohýbá, aby padli a tělu a krwi Páně w prachu se

klaněli, též ge naplňuge spasitelnau báznj, aby žádným nenáležitým chowánjm neurážeti geho přjtomnost, ale we wjře, naděgi a w lásce se zmáhali. J náš Lutr prawj, že nemůže žádný tělu a krwi Páně w oltářnj swátosti swau poklonu odepřjti bez hřjchu. — Katoljci wyznáwagj, že s Marij pannau, blahoslawenau rodičkau Božj, s angely a se swatými w přátelském gsau spogenj, že nebešťané o nich wědj a u Boha ge zastupugj, že se mohau na gegich přjmluwu nadjti pomoci geho; wědomj to ge naplňuge radostj, že gim w důležitém djle spasenj angelé a swatj gdau na ruku, i wzýwagj ge, ctj ge pro Boha, Boha pak w nich, ctj ge obzwlásstně následowánjm gegich přjkladů. J Lutr to chwálj a welkau útěchu w obcowánj swatých nalézá, řka: „Nenj to weliká, newy-“ „slowná milost, že ten Swrchowaný se mi pro-“ „půgčuge? a že wssickni swatj mne zastupugj,“ „mne se ugjmagj, o mne se staragj, mi slaužj“ „a pomáhagj?“ (3. swaz. 160. list.) — Katoljci si wyobrazugj swého Spasitele, geho matku a swaté Božj z té přjčiny, by si s nebe na oči přitáhli gegich osoby a zásluhy, gegich ctnost a korunu, by to w nich nábožné city a úmysly roznjtilo, by k nebesům, k Bohu gich to powzneslo a oni pro tak slawnau mzdu se též zaswětili swatému žiwotu, pokussenj a útrapy statně přemáhagjce; z té také přjčiny magj obrazy we wážnosti. J Lutr za wěc dobrau, prospěssnau ge drže, swůg krucifix a obraz Mariansky ne-

chtěl si nechat wzjti. — Katoljci nedagjce na to, žeby samotná wjra spasila, skutkowé pak neprospěli, neoddáwagj se pod tau zámjnkau zahálčiwému hřjssnému žiwotu, ale gako wzýwagj Marii pannu a swaté, by na gegich přjmluwu účastnými se stali zásluh Kristowých, tak též se snažj, by swým poddánjm se pod geho zákon, swau poslussnostj a trpěliwostj onoho účastenstwj gako odměny si zjskali; i nezpoléhagj se opowážliwě na předřjzenj a wywolenj swé, ale swědomitě pracugj s milostj Božj; nezakládagj si na swých dobrých skutcjch, ale wděčně ge Bohu připisugjce spogugj ge se zásluhami Kristowými; gsauce tjm gisti a tomu powděčni, že tak gegich skutkowé ceny a platnosti nabudau, oni pak že si swým přičiněnjm lásky a odplaty wymohau u swého Spasitele a s njm že wzdělagj swé spasenj. I Lutr uznáwá cenu a záslužnost dobrých skutků a chce, abychom ge pro odplatu wěčnau konali. — Katoljci, wěřjce w Boha neyweyš swatého a sprawedliwého, wědj, že w radost swau zlého služebnjka nepřigme, kogj se wssak tjm, že mdlé ale oddané sobě swé djtě na wždy nezawrhne od sebe; prowiniwsse se tedy ze slabosti lidské, kágj se a swátostmi a dostiučiněnjm hledj očistiti dusse swé, aby muk očistcowých ussli; *) proto předce,

*) Kdyť i Židé dosawáde wěřj na očistec, gakožto přednebj, skrze které se musj každému, genž do nebe přigjti chce. Red.

žádá-li toho sprawedlnost saudcowa, i ty si nechagj ljbiti, gen když gim zůstane naděge, že nimi očisstěnj gednau twář geho spatřj. Prosij také wřele za dusse zemřelých, gakož si žádagj, aby někdy za ně bylo modleno a gim spomoženo, což lásku k bližnjmu utwrzuge, ducha kagicnosti budj a sjlj mysl nábožnau. J Lutr modlitbu za dusse zemřelých poraučj. Blahoslawe! nenj w katolictwu wjce pohnútek k ctnosti, nežli u nás? nenj-li w katolictwu wsse krásné? Slyš tedy poslednj mé slowo a nezwrátné předsewzetj mé: Stanu se katoljkem.

Blahoslaw. Krásné gest to w katolictwu owssem, dusse má to cjti a po tom taužj; ale slýchal gsem wždy, že má každý w té wjře zemřjti, w kteréž se zrodil.

Bohomil. O ty můg milý, dobrý Blahoslawe! to tedy pořjkadlo wáže srdce twé? Buď pokogné mysli! Budaucj neděli, dáli Bůh toto twé strassidlo zaplassjm.

Záwěrečnj rozmluwa.

Bohomil. Pogď, pogď Blahoslawe, rád bych tě upokogil a docela pro prawdu zjskal. Mjnutě gsi prawil, w které wjře se kdo narodil, w té že má umřjti?

Blahoslaw. Tak gsem prawil, a prawj se tak wůbec, a přemnozj se zprawugj tjm prawidlem.

Bohomil. A zle se zprawugj, nebo prawidlo to gest bludné a nebezpečné.

Blahoslaw. Gá žádného nebezpečj w něm newidjm.

Bohomil. Ale uwidjš. Medle, kdo gest, genž swým se=zgewowánjm náboženstwj na zemi uwedl?

Blahoslaw. Bůh gest to, on podal lidem prawidlo, gak si žádá od nich poznán i ctěn býti, co magj z lásky k němu činiti, a od geho dobroty očekáwati.

Bohomil. A kdo gest to, genž dle potřeb a schopnostj člowěčenstwa zgewené náboženstwj doplňowal?

Blahoslaw. Bůh gest to, gak dj sw. Pawel: „Rozličně a mnohými způsoby někdy Bůh mluwjwage otcům skrze proroky, neyposléze w těchto dnech mluwil skrze Syna swého.“ (Žid. 1, 1. 2.)

Bohomil. A proto zawjrám, že ten, genž prawj: „w které wjře gsem se zrodil, w té musjm umřjti,“ Boha, geho uměnj a cesty mistruge; on zlehčuge Krista i proroky a apoštoly geho; on od prawdy a spásy odwracj dušši swau.

Blahoslaw. Ne, záwěrek ten nenahljžjm.

Bohomil. Platj=li prawidlo twé: měl Bůh, prwnjmu člowěčenstwj swau bytnost oswědčiw a oznámiw wůli swau, měl zůstati při tom, a neměl během času neydřjw nařjzowati obřjzku, po té dáti zákon a konečně zwěstowati ewangelium; aniž měl chtjti, aby lidé

bohowěrci zprwu obřjzku, napotom zákon, a posléz ewangelium přigali.

Blahoslaw. Snad nemyslјš, že měl Bůh zachowati to přirozené, prwopočátečnj, patriarchálnj náboženstwj a že neměl na něm ničeho měniti?

Bohomil. To myslјm, a platj-li twé prawidlo, winjm Abrahama a Mogžjsse, Krista a aposstoly, že přewráceně smeyssleli a gednali; Abrahama, že se podrobil obřjzce; Mogžjsse, že nastaupil zákonodárstwj; Krista, že podstaupil wykupitelstwj; aposstoly že přewzali poslanstwj. Kristus mohl zůstati we swém nebi, aposstolé na swých lodjch; mohli nechat lidj w té wjře zemřjti, w kteréž se zrodili. Dobře by byli učinili.

Blahoslaw. To se mi ljbj. My tedy, an Božjm dopusstěnjm lidské pokolenj poblaudiwssi w pohanstwj padlo, zůstali bychom doposud pohany?

Bohomil. Ba, platj-li twé prawidlo, gá to mám nassim předkům za zlé, že slysseli sw. Methoda a že se dali pokřtiti. Měli tomuto slowanskému aposstolu řjci: proč bychom tě slysseli? proč bychom se od tebe pokřtiti dáwali? starssj nassi a otcowé žádné ewangelium neznali, žádného křtu nepotřebowali, aniž my co takowého přigmeme; w které wjře gsme se zrodili, w té chceme i zemřjti. Nynj wssak, poněwadž nassj předkowé proti twému prawidlu gednali a tudy chybili; nezbýwá nám

potomkům gegich nic giného, nežli chybu učiněnau naprawiti a opět do pohanſtwa ſe wrátiti. Nuže, s chutj do toho.

Blahoſlaw. To hned, Bohomile, to hned, obzwláſſtě an mi na ſnadu, celý twůg důwod zwrátiti.

Bohomil. Zkus toho; wěř, že ſe hněwati nebudu.

Blahoſlaw. Bůh wedl padlé člowěčenſtwj dle newyzpytatelných ſaudů ſwých od ſproſtého zgewenj k wyšſſjmu, od ſlabého wědomj náboženſkého k plněgſſjmu, a od nižſſjch prawd k těm neyhlawněgſſjm; lid pak wedený rukau božſkau měl poſtupowati a rád poſtupowal od ſtupně k ſtupni, až bychom dle ſlow Pawlowých ſe zběhli wſſickni w gednotu wjry a poznánj Syna Božjho, a dokonalého muže, w mjru plnoſti wěku Kriſtowa. (Efez. 4, 13.)

Bohomil. Dobře máš, Blahoſlawe. Doznáwám, že ſi zwrátil celý můg důwod, kterýmž gſem ti ukazowal neprawdiwoſt a nebezpečnoſt prawidla twého: „w které wjře ſe kdo zrodil, w té že má umřjti.“ Ale tjm ſi ge také zbořil ſám, čehož gſem práwě docjliti obmeyſſlel. I gá nechci nic giného, nežli abychom dle ſlow Pawlowých nebyly wjce maličcj zmjtagjcj ſe, a netočili ſe každým wětrem učenj ſkrze neſſlechetnoſt lidſkau, ſkrze chytroſt k oklamánj bludu. Ale prawdu činjce w láſce, roſťme wſſelikterak w toho, kterýž geſt hlawa, Kriſtus. (Efez. 4, 14, 15.) Prawdě tedy, milý Blahoſlawe, bu-

deme wěrni, a kde gi nalezneme, nezasadjme gi bludu, byť býwali třeba do toho bludu pohřjženi naſſj předkowé. Nynj gſme gi nalezli w cjrkwi katolické, nuže. —

Blahoſlaw. Nahljžjm giž neprawdiwoſt a nebezpečnoſt prawidla wywráceného, aniž mám co proti cjrkwi katolické, ale hněte mne, že práwě od nj náš Lutr odpadl.

Bohomil. Inu owſſem, kdyby byl neodpadl, nebyloby luteránů, byli bychom katoljky, a nemuſeli bychom ſe raditi teprw, máme-li ſe katoljky ſtáti. Poněwadž ale odpadl, gde nám o to, zdali učinil dobře, čili zle? Učinil-li Lutr dobře, že odpadl od cjrkwe katolické, w které ſe narodil, byl wychowán, žil a měl umřjti: gednal proti twému giž omluwenému prawidlu; mohl-li on dobře tak učiniti: můžeme i my odpadnauti od cjrkwe ewangelické, giž gſme ſe dopoſud drželi, a ſe wrátiti do cjrkwe katolické, s kterau ſe učenj Lutrowo wjce ſnáſſj, nežli s naſſj, gaká geſt nynj. Učinil-li ale Lutr zle, že odpadl od cjrkwe katolické: my učinjme dobře, když z naſſj ewangelické, wyſtaupiwſſe do katolické wſtaupjme, kteráž dle wlaſtnjch geho ſlow ſpaſitelná geſt, a neomylná, a wſſecko křeſťanſké dobro w ſobě má, zaljbenj pak Božjho a pomoci shůry obzwláſſtně požjwá.

Blahoſlaw. Gá, mage za to, že byl Lutr powolán, opráwu we wjře zawéſti, držjwal gſem ewangelickau naſſi wjru za neylepſſj.

Bohomil. Gá ale gſem ti dokázal, že tato naſſe ewangelická wjra ſama ſobě ſtogj nad odpor w tom, gak z úſt Lutrowých wyſſla, a gak geſt nynj ſpořádána. My gſme ſe owſſem přeſwědčili, že Lutr i po začaté ſwé reformacj po katolicku učjwal. Tu wyznal, že kacjřſtwj z pjſma wážj ten, kdo wážj po ſwém ſmyſlu a děkuge Bohu, že ſwé ſlowo také w úſtnjm podánj zachowal; tam opět ſedmero ſwátoſtj udáwá, mluwj pro přigjmánj pod gednau, a mſſi nazýwá gedinau prawau poctau a ſlužbau Božj. Tu ſe raduge z obcowánj ſwatých, a poraučj ctěnj a wzýwánj gegich a žádá modlitbu za duſſe w očiſtci; tam opět hágj potřebu, cenu a záſlužnoſt dobrých ſkutků. Než, mohli by nám naſſinci namjtnauti, gak to ſkutečně činj, žeby byl Lutr na počátku reformacj ſwé mnohým bludům katolickým proto gen učil, poněwadž nemohl hned katolického ducha se ſebe ſtřáſti. Bychom toto gegich omlauwánj připuſtili gim, oni muſj wzágemně připuſtiti nám, že neumdleným ſkaumánjm ſw. pjſem Lutr, aleſpoň w pozděgſſjch a poſlednjch letech ſwého žiwota ciſté prawdy ſe dopátral a tenkráte žádným bludům neučil wjce. Neučil-li Lutr w pozděgſſjch poſlednjch letech žiwota ſwého žádným bludům wjce, alebrž čiſté prawdě, tak mu máme wěřiti we wſſem, co učil a pſal w tomto čaſe. Lutr pak učil a pſal w tomto čaſe a ſice r. 1538, oſm let před ſwau ſmrtj, že geſt w papežſtwj wjra, křeſťanſká cjrkew a

Duch swatý; r. 1541, pět let před swau smrtj, že řjmská cjrkew žádných lžj a neprawých učenj hlásati nemůže, an ústa gegj gsau ústa Božj; r. 1544, dwě léta před swau smrtj, že a gak máme swaté ctjti a wzýwati; r. 1546, w úmrtnjm roce swém, že pokánj gest swátost i že se zpowjdati a gak se zpowjdati máme; w tomtéž roce, že se we welebné oltářnj swátosti podáwá oprawdowé a podstatnj tělo a krew Páně a že se gj klaněti máme.

Blahoslaw. Na to wssecko newěřj dnessnj ewangeljci, ani pastoři, ani lid.

Bohomil. Z toho wycházj, že se dalece wzdálili od učenj Lutrowa a že po smrti geho měnili na něm. Musili něco giného nassi duchownjci naleznauti w pjsmě nežli Lutr. Nalezám-li gá w něm něco giného než oni, mohu to též mjti za prawdu, a žádný pastor nesmj mi wnucowati náhled swůg. Hled, nassi duchownjci prawj, že by byl Lutr powolán, aby křesťanskau cjrkew oprawil a předce mnoho článků z geho učenj zawrhli; gakým to práwem? Ne, to gá neučinjm, ale raděgi toho se přidržjm, co se mi z učenj geho ljbj, proto že se to srownáwá s pjsmem a s tau neystarssj Kristowau cjrkwj, na gegjmž swědectwj pochybowati dle slow Lutrowých gest nebezpečno, strasliwo, gest tolik, gako zatracowati proroky, aposstoly a samého Krista.

Blahoslaw. Snad zawrhli nassi duchownjci z učenj Lutrowa to, co nebylo prawé.

Bohomil. Pak bychom nemohli na celau geho reformacj nic dáti, an by byl až do swé smrti bludům učil; ano na celau naſſi ewangelickau wjru nemohli bychom nic dáti, poněwadž z nj pořáde wywrhowali, wywrhugj a wywrhowati budau. My můžeme na naſſe učitele nářek wéſti, že zlaupili a zlupugj náboženſtwj Kriſtowo, že nás odlučugj od ſamého Kriſta, gedno geho učenj po druhém zawrhugjce. Gegich heſlem geſt wýrok Zſchokkůw: „K předu, a byť bychom w nicotě utonuli.“ Mým heſlem ale budiž wýrok ſw. Auguſtina: „Křeſťan geſt mé gméno, katoljk mé přigměnj.“ Katolická cjrkew mne bude učiti, co mám wěřiti a činiti, bych wěřil a činil, gak tomu chce Kriſtus Ježjš. W ewangelické cjrkwi wěřj a dělá každý, co a gak a chce; cjrkew ale, we kteréž může každý wěřiti, co a gak chce, do njž také patřj ti, genž newěřj ničeho, nemůže býti prawau cjrkwj. Prawá cjrkew geſt dle mého přeſwědčenj gen cjrkew katolická. Stanu ſe katoljkem. Blahoſlawe, přjteli, ſtaň ſe gjm též!

Blahoſlaw. Prawda geſt owſſem: neučil-li Lutr nic neprawého: zagiſté nemáme my proteſtanti prawé wjry, poněwadž mnoho z toho zawrhugeme, co až do ſmrti hláſal; učil-li ale neprawě, neprawě i w poſlednjch létech ſwého žiwota: pak nemá reformacj njm zawedená žádné útěchy, žádného upokogenj pro naſſe duſſe.

B o h o m i l. To ſám Lutr uznáwá řka: „Kdo gen gedenkráte ſelže, ten nenj z Boha“ „a ge záwadný, wjry nehodný we wſſech wě=“ „cech.“ (1. ſwaz. l. 423.) „Kdyby ſe dokázalo,“ „že bych byl gedenkráte lhal a hrubě hřeſſil:“ „weta by bylo po celém učenj a gménu mém,“ „po wjře a důwěře we mne.“ (1. ſwaz. l. 836.) A we pſanj ſwém k wolenci ſaſkému a land=krabj heſkému dj: „Kde ge učenj neprawé,“ „tam geſt wſſecko marné, wſſecko ge ztraceno,“ „ſkutky, útrpenj, modlitba, půſt, almužna, celý“ „žiwot.“ (8. ſwaz. l. 254.)

B l a h o ſ l a w. Upřjmný, ſrdečně milo=waný přjteli, učiteli a ſtrážce můg! tebau pře=ſwědčen o prawdě a ſpáſe cjrkwe katolické, tebe chci náſledowati a blahoſlawjm ſebe, že též z plného ſrdce zwolati mohu: i gá ſe ſtanu katoljkem.

B o h o m i l. Djky Bohu za twé předſe=wzetj! Nech ſe wřele polibiti, můg bratře w Kriſtu Ježjſſi. Spolu učinjme wyznánj wjry. Swrchowaný ſſliž nás, bychom dle katolické wjry ſwé wždy byli žiwi, a w dobrém ſe roz=máhali a w dobrém ſetrwali až do ſmrti. By nám také zazlili býwalj ſauwěrci naſſi; gen když z úſt Kriſtowých na poſlednjm ſaudu uſlyſſjme: „Wy gſte mne wyznali před lidmi, gá wás wy=znám před Otcem ſwým a geho angely.“

B l a h o ſ l a w. Staniž ſe tak!

Obsah.

Str.

Str.

Náwěštj.

LIBRARY OF CONGRESS
0 014 085 924 2

